

I.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Oh com' è bello alla stagion novella
 Verde purpureo prato
 Ove odoroso e lucido qual stella
 Stassi il giacinto aurato,
 Il ciliege e il croco !
 Mentre di giovanette allegri cori
 Vanno movendo con diversi errori
 Dall' uno in altro loco,
 E 'l biondo crine ornato di ghirlande,
 Tessonο danze e gaje scorribande.

Oh com' è bello d' un' azzura notte
 Il venerando aspetto
 Allor che tutte le uman forze rotte,
 In piume d' aureo letto
 Trovano il sonno e pace !
 Ma vago intanto di vigilie il saggio
 Punto non queta de' suoi sguardi il raggio,
 E col pensier vivace
 Ammirare degli astri il volto gode
 E le chiome fulgenti e la melode.

Oh coro' è bello nell' Eoa marina
 Quando di Febo il viso
 Spande la bianca luce mattutina !
 In tuon di Paradiso
 Suonano i boschi allora,
 Del Jonio intanto sulle argentee linfe,
 E fra il cantar delle Nereidi e Ninfe,
 Vola l' ardita prora
 Ammirando le grotte di corallo
 E il vago delle Ninfe alterno ballo.

Oh com' è bello in Itale contrade
 Il sovrumano incanto
 Quando in Palagio d' un Signore accade
 Che di Sirena il canto
 Sposato al suon di lira
 Le alme nostre soggioga ed innamora !
 Commosso il petto di dolcezza allora
 Parla si acceso e spira :
 Degli Elisj tradotta è la letizia
 In questa terra albergo di mestizia.

Ma oh voi Sirene interrompete il canto,
 Oh sacre notti azzure
 Quanto vi vince d' Imeneo l' incanto !
 Tanti fiori e verzure
 Non vanta Primavera
 Quante dell' Imeneo splendono intorno.
 Se unquanco lice a mortale adorno
 Fruir di gioja vera,
 Allor ne gusta il nettare vivace
 Quando sfavilla d' Imeneo la face.

Oh Lanfranchi ! Per te carmi di gioja
 Verso dal seno afflitto,
 Afflitto sì, che a rimembrar mi è noja
 Come a vicenda i vili
 Si giovano e i malvagi ;¹
 Ma non disdica dell' oltraggio ai figli
 Il duol temprar di gioja coi consigli.
 Il duol l' alme ci atterra
 E di morte seduti nella stanza
 Di vendetta pur cade ogni speranza.

* Πρωτοδημοσιεύτηκε σὲ αὐτοτελῆ ἔκδοσι μὲ τὴν τίτλο : *Per le Nozze Lanfranchi-Piantanida*. Milano, 1820. Dalla Tipografia di Giovanni Giuseppe Destefanis a S. Zeno, No 534. Σχῆμα ὄγδω, σσ. 11 : 1 λευκή. Προσωπικὸ ἀντίτυπο τοῦ πρώτου αὐτοῦ δημοσιεύματος τοῦ κρητοῦσε ὁ Γεώργιος Τερτσέτης καὶ σώθηκε ἀπὸ μᾶς, μαζί μὲ τὰ κατὰλοιπά του, στὴ Ζάκυνθο. Τὸ ἀντίτυπο αὐτὸ καταθέσαμε πρὶν ἀπὸ χρόνια, στὴ Βιβλιοθήκη τῆς Βουλῆς. Ἑλληνικὴ μετάφρασις τῆς ἐπιθαλάμιας ἰταλικῆς ὁδῆς τοῦ Γεωργίου Τερτσέτη, ποὺ στηρίζεται στὴ μυθολογία καὶ τὸν νεοκλασικισμὸ τοῦ Νικολάου Οὔγου Φάσκουλα, παρουσίασε ἡ Μαριέττα Ε. Γιαννοπούλου-Ἑπτανησία στὸ περιοδικὸ «Ἑπτανησιακὰ Γράμματα», Ἀθῆναι, Νοέμβριος 1950, φυλλ. 3 (10), σσ. 66-68. Ἐπίσης βλ. καὶ τὴν ἀνακοίνωσή μας εἰκοσι ἑπτὰ ἔχρονων ἕως τότε δημοσιευμάτων τοῦ Γεωργίου Τερτσέτη (ἀνάμεσά τους ἀναφέρεται πρῶτο καὶ τὸ «*Per le Nozze Lanfranchi - Piantanida*»), «Ἑπτανησιακὰ Φύλλα», Ζάκυνθος Δεκέμβριος 1952, τόμος Β', ἀριθ. φύλλ. 1, σσ. 11-13 : «Ἐργογραφικὰ Γ. Τερτσέτη».

1. Αἶπλα στὸ στίχο αὐτὸ καὶ τὸν προηγούμενο σημαίνουν ὁ Τερτσέτης, μὲ μελάνι : *Affranto il sacro dritto / Delle natal mia terra.*

Oh vaghe notti di dolcezza adorne,
E voi danzanti stelle
Che le menti dei saggi fatte adorne,
E voi leggiadre e belle
Luci del Sole Aonio,
E voi di melodia figlie dilette
Addoppiate il fulgor dell' arti elette,
Chè nel Terren Ausonio
Degli incanti si celebra il primiero,
Dico d' Imen l' incanto lusinghiero.

Al scintillar delle purpuree chiome
Di sventolanti faci
Io ti veggo, oh Lanfranchi, e ancise e dome
Son del tuo cor le paci
Dal poter di Camilla;
Ma godi, oh prode, chè di Dio nel Tempio
Già già si salda con sacro esempio
Il maritaggio augusto:
Sento intanto d' Olimpo nelle stanze
De' Cherubini i plausi e le danze.

Dolce tesoro d' amistadi pure
E costanza, ed affetti,
Notti beate, e il di sgombro di cure,
E sempre aperti i petti
A speme lieta amica,
Rivol di pace più esquisito e dolce
Del mele, che i rosati labri molece
Dell' uom d' Attica antica,
Ecco del tuo favor non dubbie doti
Oh sacro Imen, ove la face senoti.

Oh Imene Imen ! all' alma del mortale
Tu sei più caro e grato
Che nobil carne in signorili sale
O in verde Elisio prato.
Di Tempe il suolo vago
Le alme non vince al pari d' Imeneo,
E i bei volumi d' almo miele Ibleo
Sono ben fosca immagine
Della dolcezza, che gli sposi investe
Dal dì che è cinta la nuziale veste.

L' occhio de' saggi, che ugualmente mira
Co' rai del biondo Sole,
In te, oh Imen, molt' altri meriti ammira.
Per te s' adora e cole
Feconditade, e regna,
Crescono intanto d' Universo i giorni,
E nascon turbe di mortali adorni,
Che con pietà ben degna
Cantano del Fattor gli alti portenti,
Gli orbi stellati e i musici concenti.

Per te s' adornan le cittadi e i regni
Di guerrieri gagliardi
Ove col crescer de' bollenti ingegni
E de' corpi leggiadri
Cresce del par fidanza
Sull' onestade de' natali, e il merto.
Qui suona di valore ogni concerto
D' amor patrio costanza.
Qui s' affacciano in via aspri disagi
Di virtude ai carnefici malvagi.

Oh voi codardi di delitto carichi
A che d' amor brutale
Non mai pensate a divenire searichi?
Forse crudel fatale
V' è di virtude il Nume?
Sempre in cupa di vizj atra vorago
E tra le larve d' ogni sozza immagine
Cammina il reo costume.
A che dunque balena in Cielo il lampo
Se schiude agli empj scellerato un scampo?

Color felici, che a te son simili
Oh Lanfranchi gentile,
Nè li guato virtù con ciglia ostili.
De' giorni tuoi lo stile
E la gioja, e il diletto
Misurarsi deh possa eternamente
Del tuo nobile cor coll' alta mente
E col soave aspetto
Di lei, che il Ciel ti porse in dono sposa
E in beltà ride qual tra i fior la rosa.

Oh Camilla gentil d' almo mortale
 Degna consorte
 Com' è mia lingua nel lodarti frale !
 Se in questa terra a sorte
 Ebe la Dea scendesse.
 A te offrirebbe il nettare diletto
 Divinità credendoti all' aspetto.
 Tante a te son commesse
 Luci fulgenti di bellà celeste
 E che a spirito più bello intesson veste.

Oh tu d' alme bennate ardente amico,
 Oh Lanfranchi deh ascolta
 Che d' un ti prego sacro voto amico.
 Bianca colomba, colta
 Deh rendi sì, che saggia
 Rapida voli per le vie de' venti
 E a me ognor rechi i fortunati eventi
 Con che già il Ciel t' irraggia.
 Non andrà guari, che un' auretta amica
 Me condurrà di Grecia all' erba aprica.

E quando più di mia Zacinto ai lidi
 Non starò vigilante,
 Nè me vedranno i messaggier tuoi fidi.
 E del bel flutto errante
 Più non udrò i concenti,
 Nè più i bei vezzi di Tecmessa amata
 Mi sedurranno l'alma innamorata,
 E i lutti ed i lamenti
 Circonderanno il mio paterno tetto,
 Deh allor ti scenda lagrima sul petto.

2. ONEIPON*

(1823)

Ξαναπές μου, ώραία μου κόρη,
 τ' όνειρό σου άν μ' αγαπᾶς·
 έτζί πάντα στήν ζωήν σου
 καλή μοίρα νά άπαντᾷς.

«Είς μίαν έρημο εκαθόμουν
 μαζί με τόν άδελφό
 κι άπ' άστέρια φωτισμένου
 ήβλεπα τόν ούρανό·

΄Αλλ' ό αϊθέρας άστροφέγγει
 μόνο άπ' τήν άνατολή
 μακρά μόνον όργιές δέκα
 τ' άστρα έφαινοντο άπ' τήν γή.

Νλωμασμένο τό φεγγάρι
 μισοακτίνιαζε βαθειά,
 λές κ' ή ώρα του σιμώνει
 νά σβησθεϊ παντοτινά.

΄Από ένα άστρο εις άλλο έπηκίναν
 ΄Αρχαγγέλοι φωτεινοί
 κι' εις τό κάθε πάτημά τους
 άρπας έβγαίνε φωνή.

΄Αλλ' άγνάντια μέσ στή δύση,
 ακοῦς βρόντο ποταμοῦ,
 ήβλεπες φυσουμνοῦσαν
 νέφη όλόμαυρα παντοῦ,

* Πρωτοδημοσιεύτηκε στο περιοδικό «Χρυσάλλια», τόμος Ι', Αθήναι 1865, σ. 17-18, με τον παραπάνω τίτλο και το εξής εισαγωγικό σημείωμα: «Εὐχαρίστως δημοσιεύομεν τὸ παλαιὸν τοῦτο ὄνειρον, στιχογραφημένον τότε παρὰ τοῦ κ. Γ. Γερτσέτου. Τὸ ὄνειρον εἶδε νέα δεκαοκταετής ἐν Ζακύνθῳ κατὰ τὸ ἔτος 1823, Τασοῦ καλυμμένη, θυγάτηρ τοῦ εὐγενοῦς κ. Δ.[ημητρίου] Μάτση. Τὸ ὄνειρον τοῦτο δύναιτο νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐπιχείρημα τῆς εἰς τὰ ὄνειρα πίστεως, τόσας ἔχει ἀληθείας καὶ μαντεῖαν τοῦ μέλλοντος ἢ ἔρημος, φυσικῶς τῷ λόγῳ, ὅπου εὐρίσκето ἡ νέα εἰκονίζει τὴν ἀπελπισίαν τοῦ ἔθνους κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐπαναστάσεως ἀπέναντι ἰσχυροῦ πολεμίου καὶ τῆς ἐχθρικῆς πολιτικῆς τῶν χριστιανικῶν δυνάμεων, συνάμα ὅμως οἱ φωτισμένοι οἰκάνοι μάρτυροῖν τὴν βοήθησιν τῆς θείας Προνοίας πρὸς βοήθειαν καὶ ἀντίληψιν τῶν χριστιανῶν, καὶ τὰς νύκτας τῶν Ἑλλήνων, μάλιστα κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην πρὶν τῶν διχνοσιῶν καὶ τοῦ κατηραμένου ἐμφυλίου πολέμου μεταξὺ Πελοποννησίων, κησσιωτῶν καὶ Ἰουμειωτῶν. Τὸ σκεπάζει τῆς σελήνης δὲν ἔχει ἀνάγκην ἐξηγήσεως. Οἱ ποταμοὶ ἀφρισμένοι τῆς δύσεως, τὰ μαῦρα σύννεφα, παρασταίνουν φανερά τὸν κρότον τῶν πυροβόλων καὶ τοὺς καπνοὺς τῆς πυρίτιδος τῆς ναυμαχίας εἰς τὸν κόλπον τοῦ Νευκᾶστρου. Οἱ ἄγγελοι εἶναι αἱ ψυχαὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ φιλελλήνων, τῶν πεφανευμένων εἰς τὸν ἱερὸν ἀγῶνα. Αἱ ἁρμονίαι τοῦ ὁνείρου ἁρμόζουν εἰς τὸ κάλλος τῆς ποιήσεως τοῦ Σολωμοῦ, εἰς τὸν ὕμνον αὐτότεστι τῆς Ἐλευθερίας καὶ εἰς τὴν Ὀδὴν τοῦ Βύρωνα. Ὁ τότε ἐξηγητὴς τοῦ ὁνείρου δὲν ἐδύνατο παρὰ νὰ ἐξηγήσῃ γενικῶς τὴν οὐσίαν τῆς ὑπασίας. Ὁ κειρὴς ἐμαρτύρησε τὰ καθέκαστα»).

Καὶ μιὰ ζώνη αἱματωμένη
ἔσχιζε τὸν οὐρανό,
ἄκουες ἄλογα νὰ τρέχουν
μὲ χλιμίντρισμα συχνό.

Τῶν ἀνέμων στὰ πτερούγια
δριμὲς ἔρχοντο φωνές
καὶ σπαθιὰ ἐλαμποκοποῦσαν
στὲς οὐράνιες συγνεφίες.

— Ἐσὺ τότες προμασμένη
εἶπες εἰς τὸν ἀδελφό,
ἀδελφέ μου, τί εἶναι τοῦτα
πού στὰ μάτια μου θωρῶ ;

Εἰς τὸν κόρπον σου χυμένα
τὰ ξανθὰ σου τὰ μαλλιά
μὲ τὸν κτύπον τῆς καρδίας
ἐκυμάτιζαν κι αὐτά.

Κόρη ὠραία μου, μὴ φοβᾶσαι,
τοῦτα δὲν εἶναι κακά,
ἄκουσε νὰ σοῦ ξηγήσω
τῆς νυκτὸς τὴν ὀπτασιά.

Ὅσα φῶτα σοῦ ἐφάνηκαν
ὀλοστόλιστα χρυσὰ
εἶναι δόξα πού θὰ λάμψει
στὴν ἀγνάντια γειτονιά ¹.

Καὶ ὅσα ἐξάνοιξες μαυράδια
εἶναι οἱ ἴσκιος τῶν ἐχθρῶν,
πού θὰ πέσουν σκοτωμένοι
τοῦ πολέμου εἰς τὸν χορόν.

Καὶ ὅσες ἤκουσες στὴν σφαῖραν
ἁρμονίες ἀγγελικές,
εἶν' τῆς λύρας τοῦ Διονύσιου ²
οἱ ὀλόχρυσες χορδές.

Μελωδίες πάντα λαλοῦνε,
κι ὅ,τι στέκει ἐκπῆ ἐμπροστὰ
βρύσες, δένδρη καὶ τὰ οὐράνια
γέγονται ὅλα μελωδιά.

Στὰ πτερὰ τῆς ἁρμονίας
θᾶχουν ἄσβηστη ζωὴ
οἱ γενναῖοι, διὰ τὴν πατρίδα
ὅπου ἔχουν θυσιασθῆ.

Κι οἱ ψυχές τους ἀνεβαίνουν
εἰς τὸν εὐμορρο οὐρανὸ
κι ἀναβαίνοντας, ὡς εἶδες,
παίρνουν σχῆμα ἀγγελικό.

Λοιπόν, κόρη, μὴν φοβᾶσαι
εἶδες ὄνειρο καλὸ,
εἶδες ὄνειρο πού φέρνει
στοὺς ἐχθροὺς ἀφανισμό.

3. Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΨΑΡΙΩΝ *

(Κατὰ μίμησιν τῶν τοῦ Τυρταίου)
(ποιηθὲν τῷ 1824)

Εἶν' ὠραῖο μὲς τοὺς πολέμους
νᾶχεις χέρρα δυνατὴ
στὲς φωτιές καὶ στὴν καπνοῦρα
νὰ σοῦ χαίρεται ἡ ψυχὴ.
Δεξιὰ, ζερβιά σου τὸ βόλι
θυμωμένο νὰ φουᾶ
καὶ σὺ τόσο νὰ μχνίζεις
εἰς τὴν ἑματοχειλισιά.
Νὰ πατεῖς θανατωμένους
στὸ στομάχι τοὺς ἐχθροὺς
καὶ ν' ἀφήνεις σαπημένα

τὰ κορμιά τους στοὺς ἀγροὺς.
Τὴν πατρίδα σου δοξάζεις,
ἔχεις ἄσβηστη ζωὴ
καὶ στὰ τέκνα, εἰς τὰ κορίτσια
μένει ἀπείραχτη ἡ τιμὴ.
Οὐτ' ἐχθρὸς θὰ ἔξολοθρεύσει
τοῦ σπιτιοῦ σου τὴν γωνιά
καὶ τοὺς τάφους τῶν γονιῶν σου
δὲν θὰ σκάψ' ἡ ἀραπιά.
Εἰς τὴν μάχη τῆς μάχης
τ' ἄλογα τὰ ἀραβικά

1. Ἐννοεῖται ἡ ἀπέναντι ἀκτὴ τῆς Ζακύνθου, δηλαδὴ ἡ Μυριάς. Σημ. Ντ. Κ.

2. Ὁ Τερτσέτης ἀναφέρεται στὸ στίχο αὐτὸ στὴ λύρα τοῦ Διονυσίου Σολωμοῦ. Σημ. Ντ. Κ.

* Πρωτοδημοσιεύτηκε στὸ περιοδικὸ «Χρυσάλλης», τόμος τρίτος, Ἀθήναι 1865, σσ. 51-52, μὲ τὸν παραπάνω τίτλο καὶ ἐπίτιλους. Βλ. τὴν ἀνακοίνωσή μας «Ἐργογραφικὰ Γ. Τερτσέτη», «Ἑλληνιστικὰ Φύλλα», Ζακύνθος Δεκέμβρης 1952, τόμος Β, ἀριθ. φ. 1, σ. 13.

Εἰς τὰ χέρια μας θὰ ἴθουνε
ἀπ' τὰ χέρια τὰ ἐχθρικά.

Καί μέ τ' ἔτι πηλαλόντας
ἔπειτα στές γειτονιές
νικητάδες θὰ μᾶς ψάλλουν
τῶν ποιητάδων οἱ φωνές.

Διὰ μιὰ τέτοια ἀνδρειοσύνη
τοῦ Φιλίππου τὸ παιδί
χαίρεται μέ τοὺς μακάριους
μακκριώτατη ζωή.

Πότ' εἰς τ' ἄστρα λημεριάζει,
πότε γέρνει ἐδῶ στήν γῆ,
πεθυμώντας νὰ ξανοίξει
τοῦ πολέμου ἀναλαμπή.

Ἀλλ' ἂν θέλω ἐγὼ νὰ ψάλλω
ψάλσιμο ἥρωϊκὸ
τοὺς ἀνδρείους νὰ μὴ γυρεύω
στὸν καὶρὸ τὸν παλαιό.

Μικροὶ τώρα καὶ μεγάλοι
μελετοῦνε τὰ Ψάρά,
ποὺ ἀφάνισαν χιλιάδες
στήν φρικτὴν ἀκρογιαλιά.

Καιρὸς ἦτον καλοκαίρι,
τὰ λιβάδια μυριστά,
στὰ κλωνάρια ὠριμασμένα

καὶ τ' ἀφράτα ὑπορικά.

Ἡ γλυκόμεγγη ἀρχινοῦσε
τῆς αὐγῆς φεγγαβολή,
ὅταν τὰ ἐχθρικά τὰ πλοῖα
ξανοίξαν οἱ Ψαριανοί.

Ἀναρίθμητα κινοῦνται
εἰς τὸν ἔρημο γιαλό,
ἀπ' τοὺς ἀνεμους φερμένα
κι ἀπ' τὸ κύμα τὸ ἀλμυρό.

.....
Πότε κίτρινοι χλωμιάζουν
τοῦ πολέμου εἰς τὸν χορό,
πότε γίνονται ὡσὰν φλόγα
ποὺ ἀφάνιζει ἓνα χωριό.
Ἀλλ' ἡ μάχη ὡς περισσεύει,
ἀρχινοῦν οἱ Ψαριανοί
νὰ πλακώνονται ἀπ' τὸ πλῆθος
στήν δακρύχαρη σφαγή.
Τότε ἓνας ἀπὸ ἐκείνους
τοὺς γενναίους τοὺς Ψαριανοὺς
χύνει μέσα στήν μπαρούτι
δύο σπινθόβολους δαυλοὺς.
Λάμψη παίρνει ὅλο τὸ κάστρο
κι ἀπ' τὲς ρίζες τὲς βαθειές
εἰς τὰ νέφελα πατιέται
μέ γλωσσώτρεχες φωτιές.

4. Ο ΧΟΡΟΣ ΤΩΝ ΟΠΛΑΡΧΗΓΩΝ ΚΑΙ Η ΝΥΧΤΑ ΤΟΥ ΜΑΪΟΥ*

Ἀποσπερίτη εὐμορφε, τῆς Ἀφροδίτης ἄστρο,
καὶ τῆς νυχτὸς ἀνατολή, καὶ ὕπνε γλυκὲ στὰ νήπια,
κι ὅσ' ἄστρα ἀγναντεύετε τὴν γῆν στὸ μεσονύχτι,
διηγηθῆτε στήν καλὴν Εὐρώπην τὰ παιγνίδια,
διηγηθῆτε τοὺς χοροὺς ποὺ ἔδατε στήν Ἑλλάδα
ν' ἀκούσουν τὴν διήγησιν καὶ οἱ ναοὶ οἱ οὐράνιοι,
ἔπου μ' ὀλόχρυσες ποδιές χορεύουνε οἱ Ἀγγέλοι,
καὶ χύνουν εὐωδιές πολλές ἀπ' τὰ ξανθὰ μαλλιά τους.
Ἦτον ὁ μήνας ὁ καλός, ἡ ἀνοιξή τοῦ χρόνου,
ποὺ τὰ δένδρ' ἀστολίζουνται μέ τ' ἄνθη καὶ τὰ φύλλα,
καὶ καλαῖδοῦν γλυκόμενον ἀηδόνια εἰς τὰ λουλούδια,
καὶ χαίρονται εἰς τὰ βουνὰ βοσκοὶ καὶ τὰ κοπάδια,

* Πρωτοδημοσιεύθηκε στήν «Ἐθνικὴ Ἐφημερίδα», ἀριθ. 17, 15 Ἰουνίου 1832, ἔτος Α', ἐν Ναυπλίῳ, σσ. 99-100, μέ τὸν παραπάνω τίτλο, ἀνυπόγραφο καὶ μέ τὸ ἐξῆς ἐπεξηγηματικὸ σχόλιο τοῦ Τερτσέτη: «Ἐνθυμοῦμαι νὰ ἀνέγνωσα ὅτι ἓνας ἀρχαῖος ζωγράφος τῆς Ἑλλάδος, θέλων νὰ ἐκθέσῃ εἰς τὴν ἐπίκρισιν τοῦ κοινοῦ, κατὰ τὴν τότε συνήθειαν, μίαν ζωγραφίαν εἰκονίζουσαν μάχην τινά, πρὶν τὴν παρησιάζῃ εἰς τὰ ὄμματα τῶν θεατῶν, ἐσάμανε διὰ τῆς σάλπικτος ἐν ᾧσμα πολεμιστήριον. Εἶναι τάχα ἀναγκαῖον νὰ εἶπω πρὸς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἤθελον εὐχεσθῇ νὰ ἀναγνώσωσι τὸ ἀσθενὲς τοῦτο δοκίμιον ἐθνικῆς ποιήσεως, ὅτι ἡ μοῦσα, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐπροσπάθησα ὅσον τὸ δυνατόν νὰ ἐμπνευσθῶ, εἶναι ὁ Πατριωτισμός, καὶ ἐπὶ καθεὶς ρίπτων τὰ βλέμματά του εἰς τοῦτο τὸ πόνημα νὰ ἐνθυμηθῇ τὸν πατριωτισμὸν του, ἢ διὰ νὰ εἶναι ἀκαμπτος εἰς τὴν κρίσιν του, ἢ ἐλευθέριος εἰς τὴν συγκριτάθειν του.» Οἱ σημειώσεις στὸ ποίημα γράφτηκαν ἐπίσης ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Τερτσέτη.

Ἰς τὴν νύκτα τὴν Μαγιάτικη οἱ Ἕλληνες χορεύουν.
 Φέγγει τ' Ἀνάπλι στὲς φωτιὲς κι ὁ Οὐρανὸς στοὺς Ἥλιους,
 καὶ γύρω εἰς τὴν σημαῖα τοὺς οἱ Ἕλληνες χορεύουν.
 Ἀπὸ παιδιὰ πολεμικὰ πυκνὸ ἔναι τὸ στεφάνι,
 τὸ εὐμορφὸ τοῦ τραγουδιοῦ καὶ τοῦ χοροῦ στεφάνι.
 Βροντοῦνε στὰ πηδῆματα οἱ φρεσιές τῶν νέων,
 βροντοῦνε τὰ γερὰ σπαθιά στὲς ἀσημένιες θῆκες,
 καὶ τὰ χρυσάφια τὰ πολλὰ εἰς τοὺς ἀνδρίκιους κόρφους,
 καὶ ἠχολογοῦνε ἀκοίμητα λαλοῦμενα εἰς τὴν νύκτα.

Κορῶσια εὐμορφότατα καὶ σεῖς τῶρα χαρῆτε
 ὥς φέγγουνε τὰ μάτια σας, ὥς φέγγει ὁ ἀποσπερίτης,
 καὶ μὲ πολλὰ τριαντάφυλλα στολίστε τὸ κεφάλι
 χαρῆτε διὰ τὴν γέννηση τοῦ νέου βασιλιά σας,
 χορεύετε ἀκούραστα στὴν εὐμορφῇ τὴν νύκτα,
 καὶ στοῦ χοροῦ σας τὴν κορφὴ ὁ ἔρωτας νὰ εἶναι.

Ἐρχεσαι εἰς τόπον χορευτήν, ὦ νέε τῆς Γερμανίας,
 ὅπου ἀγαποῦνε τοὺς χοροὺς οἱ νέοι πολὺ καὶ οἱ νέες.
 Ἦχορεύσαν οἱ μαρνάδες μας στὰ βράχια τοῦ Ζαλόγκου¹,
 διὰ νὰ μὴν ὀνειδίζεται στὸν κόσμον ἡ εὐμορφιά τους,
 καὶ νὰ μὴν τρώγουν τὸ ψωμὶ σ' αἰχμάλωτα τραπέζια.
 Εἶναι πολλὰ καὶ εὐμορφες εἰς τὸ βουνὸ οἱ χορεύτριες,
 γύρω πηδοῦνε στοῦ κρεμνοῦ τὰ μαυρισμένα χεῖλη,
 φυσοῦνε τὰ ξανθὰ μαλλιά εἰς τὰ ὠραῖα κεφάλια,
 κι εἰς κάθε γύρο τοῦ χοροῦ ἔλειπε μιὰ χορεύτρια.
 Καὶ ἂν δὲν πιστεύεις, βασιλιά, θὰ ἴδεις ἐδῶ ποὺ θὰ ἴθαις,
 θὰ ἴδεις τὰ ἄσπρα κόκκιλα εἰς τὰς ποδιές τοῦ βράχου.
 Τὰ πέλαγα ἀγνάντευσε, κι ἄλλους χοροὺς ξανοίγεις,
 εἰς τ' ἀκραγιάλι ἐνὸς νησιοῦ βλέπε χοροὺς περίσσιους²,
 καὶ ἄνδρες χλωμοὶ καὶ αἰδωτοὶ εἰς τὸ λιμάνι ἐβγαίνουν.
 Ἀκοῦς, ὦ νέε βασιλιά, τί λέν τὰ παλληκάρια;
 «Ἐχθρὸς βραδὶ τοῦς θάψαμε στὴν φλόγα καὶ εἰς τὸ κύμα,
 καὶ τὰ κατάρτια τὰ ἕψηλά εἶναι καημένοι στύλοι».

ὦ χιονισμένε Παρνασσέ, σπηλιές στὸ Λιδορίκι,
 σεῖς εἶδετε καλὸν χορὸν ἀπ' ἄνδρες καὶ γυναῖκες³,
 Ὁμορφονιὲς καὶ γέροντες κι ἀνδρειωμένοι νέοι
 στένουν ζωνάρι ἓνα χορὸ καὶ εὐμορφὰ τραγουδοῦνε,
 κι οἱ νιὲς ὅπου χορεύουνε φοροῦν ἀνδρίκια ροῦχα,
 καὶ μ' ἄρματα πλακώνουνε τὰ τυρφερὰ βυζιά τους.
 Εἶναι τὰ Ἑλληνόπαιδα ὅπου ἀπ' τὸ Μισολόγγι
 μὲ τὰ σπαθιά τους ἔγλυτωσαν στῆς νύχτας τὸ φεγγάρι,
 καὶ τῶρα στένουνε χορὸ, ἕψηλά στὸ Λιδορίκι.

1. Διηγοῦνται ὅτι αἱ Σουλιώτισσαι, τῶν ὁποίων τὰ κόκκιλα φαίνονται ἀκόμη ὑπὸ τοὺς βράχους τοῦ Ζαλόγκου, ριπτόμεναι ἀπὸ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους (διὰ νὰ μὴ πέσωσι αἰχμάλωτοι εἰς τὰς χεῖρας τῶν στρατευμάτων τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ) ἐπιπτόν κατὰ τοῦ κρημνοῦ, χορεύουσαι περὶ αὐτὸν χορὸν φρικώδη καὶ ἀξιοδάκρυτον. Αἱ γυναῖκες αὗται ἦσαν κατὰ μέγεθος μέρος ἐκ τῆς οἰκίας τῶν Κουτζονίκων καὶ τῶν Βοτσαράϊων. Ἰδὼ λαβούμενος τὴν εὐαισθησίαν τοῦ ἀναγνώστου, ἀπεσιώπησα ὅτι πολλὰ ἐξ αὐτῶν τῶν δυστυχῶν ἦσαν ἔγκυοι. Ἰδὲ Ἱστορ. Πέργας καὶ Σουλίου Χ. Περραιβοῦ.

2. Ὅλος ὁ κόσμος ἐνθουσιάζεται τὴν ἀγαλλίασιν καὶ τοὺς χοροὺς, δι' ὧν ἐπανηγγερίσθη εἰς Ἱᾶρὰ ὁ κατὰ τὴν Χίον πυρπολισμὸς τῆς ἐχθρικῆς Νικαρχίδος ἀπὸ τὸν ἀτρόμητον Κινάρην καὶ τοὺς συντρόφους του, οἵτινες ἔγιναν οἱ ἴδιοι ἄγγελοι τοῦ ἐνδόξου ἀνδραγαθήματός των.

3. Ὁ χορὸς αὐτὸς ἔγινεν εἰς Λιδορίκι ἀπαράλλακτος, ὡς περιγράφεται.

Χορεύουν νά ἡμερώσουνε τὴν λύπη τῆς καρδιᾶς τους,
 πῶς πλιά δὲν θέλει μεταῖδον τοὺς νιούς 'ποὺ ἐχαθῆκαν·
 χορεύουν διὰ νά δώσουνε θάρρος εἰς τὴν πατρίδα,
 πῶς ὅσο κι ἂν ἐμείνανε 'λίγα τὰ παλληκάρια,
 τὰ στήθη τους δὲν δαίλιασαν στοὺς φόνους καὶ στὸ αἷμα,
 καὶ χαίρονται καὶ τραγουδοῦν σὰν στὲς καλὲς ἡμέρες.
 Τὸ πῶς δὲν ἐδειλιάσετε τὸ 'δε καλὰ ἡ 'Αθῆνα·
 φωτιά ἀρχίζει ἀκοίμητη μόλις τὰ φέγγη ἀνοίγουν,
 καὶ οἱ νεκροὶ ἦσαν πολλοί, ὅταν μεσημεριάζει,
 'κείτονταν χώρια τ' ἄλογα καὶ χώρια ὁ καβαλάρης,
 καὶ ἦτάν αἷμα καὶ φωνὴ στὴν ἄχαρη πεδιάδα.
 'Επῆσαν οἱ 'Αγαρηνοὶ τὰ 'Ελληνικὰ κεφάλια,
 δρόμο πολὺ τὰ στείλανε καὶ φίλοι δὲν τὰ πᾶνε,
 στὴν Πόλῃ τὰ ἐστήσανε στοὺς δρόμους τοὺς ἀγίους.
 'Εκεῖ νά πᾶμε, βασιλιά, νεύουνε τὰ κεφάλια
 καὶ τὰ ὄφρανά τους τὰ μαλλιά κοίτα στὴν γῆν πῶς σειοῦνται.
 'Ὡ νέε, 'ποὺ ἐγεννήθηκες ἀπὸ ἀγαθοὺς γονέους,
 τεχνίτες εἶναι οἱ 'Ελληνες εἰς τοῦ χοροῦ τὴν χάρη·
 ἀλλὰ ὁ εὐμορφότερος ἀπ' ὅλους τοὺς χορούς μας,
 ἦτον αὐτὸς ποὺ κάμαμε εἰς τοῦ Μαγιστοῦ τὴν νύχτα,
 ὅταν πνηγυρίζαμε τοὺς δεκοχτὼ σου χρόνους.
 Γιατὶ ἄκουε στὰ σπίτια τους οἱ νιὲς τί τραγουδοῦσαν,
 καὶ τί οἱ γενναῖοι οἱ στρατηγοὶ τριγύρω εἰς τὴν σημαία.
 «Σίδερο βάλε στὴν καρδιά, καὶ χάλκωμα στὰ στήθη,
 ὦ νέε ποὺ τοὺς 'Ελλήνας θάλλῃς νά βασιλεύσεις,
 καὶ στὰ ἄθῶα παιδικὰ νᾶχεις καρπούς τῆς νιότης.
 'Εδῶνε τὸ παλαιὸν τὸ χῶμα τῶν 'Ελλήνων'
 καὶ ὅταν σκάπτει ὁ γεωργὸς ἀμπέλι νά φυτεύσει,
 σπαθιά ξεθάφτει παλαιὰ καὶ περικεφαλαῖες.
 'Ἦτον καὶ μνήματα πολλὰ στὸν χέρσο Μαραθῶνα,
 κι ἀκόμη οἱ γεροντότεροι στοὺς νέους διηγοῦνται',
 πῶς κάποτε στὴν ἄγρια τὴν νύκτα, στὸ φεγγάρι,
 ἴσκει προβαίνουν περισσοὶ στοὺς παλαιούς τοὺς τάφους,
 καὶ οἱ μοῖρες μ' ἀκατάπαυστο τραγοῦδι ξενυχτοῦνε,
 καὶ δίχως παύση ἡχολογοῦν σάλπιγγες τοῦ πολέμου.
 Κοίτα, τραβοῦνται ἀπ' τὰ μαλλιά οἱ παλαιοὶ ἐκεῖνοι,
 ἢ σπύθα βγαίνει ἀκοίμητη ἀπ' τὰ γερὰ σπαθιά τους,
 καὶ μόλις παύουν τὲς σπαθιὲς στὸ χάραμα τῆς ἡμέρας
 σὰν τοὺς σοφοὺς τοὺς 'Ελλήνας δὲν εἶναι τὰ παιδιὰ τοὺς :
 Πλὴν ὅσο κι ἂν γενήκαμε ἀνόμιοι τῶν γονιῶν μας,
 καὶ ἡμεῖς ἐπολέμησαμε στεριᾶς καὶ τοῦ πελάγου·
 καὶ τὰ πάλιά της κλαύματα θυμῆθηκε ἡ 'Ασία·
 Τῆς Γερμανίας τῆς ξανθῆς ἔλα ἐδῶ ὦ τέκνο,
 Οἱ μάννες σὲ ἐπιθυμοῦν καὶ τὰ δειλὰ κοράσια,
 καὶ σὲ καλοῦν τὰ φλόμπουρα τῶν νέων παλληκαριῶνε·
 ἔλα, μᾶς εἶναι θύμηση γλυκεῖα τὰ γονικά σου.
 'Οποῦ εἶναι χάρος, καὶ πανδρεῖές, καὶ 'Ἡλιος καὶ Σελήνη,
 ἡ δόξα ἡχολόγησε τοῦ 'Ελληνικοῦ πολέμου.
 'Αλλὰ μόλις ἐσκάψαμε τὰ πρῶτα τὰ μνημόρια,

1. 'Ο Παυσανίας κάμνει μνηστὴν τῆς παραδόσεως αὐτῆς εἰς τὴν περιήγησίν του.

καὶ μὲ πολὺ ἀναστεναγμὸς ὤφραταμε τοὺς συντρόφους,
τοὺς πρώτους, ἵππὸς τοὺς γίνηκε τὸ αἷμα κοινωνιὰ τους,
μᾶς ἦλθεν ὁ πατέρας σου στὰ κίνδυνα βοηθὸς μας
καὶ ὠρέχθηκε, σὰν βασιλιάς, νὰ μᾶς ἰδεῖ βασιλῆιο,
καὶ ὡς ἥρωας ἀγάπησε τὰ ἔργα τῶν Ἡρώων,
καὶ σὰν σοφὸς τὰ ὁρφανά εἰς τὴν σοφίᾳ διδάσκει.
Τὸν υἱόν σου στὸ βασιλῆιο του, ὦ βασιλέα, νὰ στείλεις.
Δὲν εἶσαι μεγαλύτερος ἐσὺ ἀπὸ τὲς μοῖρες,
κι οἱ μοῖρες ἐτραγούδησαν σ' ἐνὸς Μαγιοῦ τὴν νύκτα,
καὶ δεκοχτὸ μοσκοβολοῦν ἀνιῖξες ἀπὸ τότες,
πὼς θὰ γεράσει βασιλιάς στὸ γένος τῶν Ἑλλήνων.
Στὴν ὥρα ἵππὸς τοῦ μισευμοῦ φιλὶ Θεὸς νὰ τὸν δώσεις,
δῶσε του κι ἐνὰ φίλευμα, μηδ' ἄλλο τι νὰ δώσεις,
τὸν ἔρωτα ἵππῳ διὰ ἡμᾶς, ἐκεῖνον νὰ τοῦ δώσεις,
καὶ θῆχει δόξα καὶ χαρὲς τὸ τέκνο σου στὸν κόσμον.
Ἄν εἶχε σπλάγγνα ἔρωτος διὰ ἡμᾶς ὁ Ἑπτανήσιος,
τ' ἄσπρα μαλλιά καὶ τῶμορφο τοῦ γέροντος κεφάλι
στὴν σκόνιν δὲν θὰ κείτονταν στὸ αἷμα καὶ εἰς τὸν τάφον,
καὶ ἡ Μάνη δὲν θὰ ἐκλαιγε τὰ δυὸ τῆς παλληκάρια.
Ὁ ἕνας ἦτονε ξανθὸς καὶ ὁ ἄλλος μαυρομάτης.
Παῦσε, Μάνη, τὰ δάκρυά σου, παῦσε τὸ μοιρολόγι,
διάβασε ὁ Κύριος τί λαλεῖ στὰ θεῖα τὰ βιβλία.
Ἄποιος θὰ κάμει φονικό, χάρου παιδεία θὰ λάβει.
Θεὸς νὰ γευθεῖς μὲ τοὺς καιροὺς καὶ ἄλλην θεραπείαν.
Ὡ Μάνη ἵππὸς ἐγέννησες τὸν Ἀία καὶ Κυριακούλη,
σὰν δένδρον εὐμορφότατο μὲ τ' ἄνθη καὶ τὰ φύλλα,
τόσο ἵππὸς τώρα τὰ μαλλιά πυκνὰ στὸ βασιλιά σου.
Ἄλλ' ὅταν θᾶναι ὀλόγυρνο τὸ τίμιον τὸ κεφάλι
ὥσάν τὰ Κακαβούλια σου, τὸ χέρσο τὸ βουνό σου,
αὐτὸς ποῦ τώρα βασιλιάς εἶναι στενοῦ βασιλῆιου,
θὰ βασιλεύει γῆν πολλὴν καὶ θάλασσαν μεγάλη.
Καὶ οἱ νέοι ἐκείνου τοῦ καιροῦ καὶ οἱ δροσερεῖς οἱ νέες
θὰ τραγουδοῦν καὶ θὰ πηδοῦν στὰ μνήματα τῶν φίλων,
τῶν φίλων ἵππὸς ἥπιον θάνατον διὰ τὴν ἐλευθερίαν.
Καὶ ἡ δόξα τῶν παλληκαριῶν θὰ σώζεται εἰς τὰ ἔθνη,
ὅσα θὰ εἶναι ἀνατολὴ καὶ δύσις εἰς τὴν πλάση».

Αὐτὰ ἦσαν τῶν Ὀπληρχηγῶν τραγούδια, ὦ Γερμανία,
καὶ στείλε το τὸ τέκνο σου στὰ ἄξια παλληκάρια,
μητέρα τῆς ἀνήλικης Ἑλλάδος σύ νὰ γίνεις,
καὶ μὴν φοβᾶσαι πὼς κερποὺς καλοὺς δὲν θὰ θερίσεις,
ἐδῶ ποῦ ἐγεννήθηκαν οἱ δύο οἱ Ἀφροδίτες¹,
ἡ μία Θεὰ στὸν οὐρανὸ καὶ ἡ ἄλλη εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

1. Αἱ δύο Ἀφροδίται αἰνίσσονται ἐδῶ, ἡ μὲν τὴν νοεράν, ἡ δὲ τὴν αἰσθητὴν ὡραιότητα, τουτέστι τὴν ἀνθρώπινην καὶ τὴν θεότητα, ἀντικείμενα ἐκτεταμένων συζητήσεων μεταξὺ τῶν σοφῶν τῆς ἐνδόξου Γερμανίας.

5. ΟΝΕΙΡΟ ΤΟΥ ΚΙΤΖΟΥ *

Ἀπόψε εἶδα στὸν ὕπνο μου, στὸν ὕπνο ποὺ κοιμόμουν,
εἶδα τὸ πῶς ἀπόθανα στὰ τριάντα πέντε χρόνια
καὶ στὸ θαφτό μου ἐκλαίγανε τ' ἀδέρφια μου κι οἱ φίλοι.
Πάψετε, ἀδέρφια μου, ἔλεγα, τὸ μαῦρο μοιρολόϊ.
Ἀφόντις καταχάλασε Τοῦρκος τὴν ρωμιοσύνη
κι οἱ ἥρωες οἱ ξακουστοὶ κυλίστηκαν στὸ χῶμα
καὶ στήν κοιλιά τῆς μάνας του τὸ βρέφος κατεσφάγη.
Μαύρη ἀπερνοῦσε ἡ μέρα μου χειμὸ καὶ νυκτοκαίρι.
Χαροκοπεῖστε σήμερα πῶς σώθηκε ἡ ζωὴ μου.
Μ' ἄνθια τὸν πεθαμένονε περισσὴ νὰ στολίσῃ.
Κι ὅταν στὸ στερνοκρέβατο στήν ἑλπίδα ἔλθῃς ἀνε,
μὲ ταμπουράδες καὶ βιολιά τὸ λείψανό μου ἔστειλε
Κι ὄχι παπὰς νὰ τραγουδᾷ, ἐκ ὁμορφῶς κορ τ'εἶ.
Κι ἀπάνου εἰς τὸ μνημὲν μου νὰ στήσετε τραπέζι
καὶ τὰ ποτήρια μουστικὰ ἀπὸ κρασί μουχλάτο
στὸ μέθυ καὶ εἰς τὴν χαρὰ τὴν ὥρα νὰ διαβῇτε.
Μόλις ἐτοῦτα ἐλάλησα, ξέμαχρα ἀντάρα ἀλούστη.
Ἦτον τῆς χώρας τὰ παιδιὰ, οἱ ἄνδρες, οἱ γυναῖκες,
ποὺ ἐρχόντανε νὰ κλάψουνε σι' ἔχαρο λείψανό [μου].
Ἐγὼ πολὺ θαμάχημα στήν τόση ἀγαποσύνη
καὶ μοῦλλθε ἓνας λογισμὸς, πούφασε τὴν καρδίαν μου.
Ἄν τόσο μ' ἀγαπούσανε ἴσως καλὸς θελ' ἦμουν
κι ἰδοὺ ποὺ ὁ Χάρος μ' ἔκοψε στὰ τρυφερά μου νιάτα,
ποὺ μπόρεια ἀκόμη τὸ σπαθὶ στὴ μέση μου νὰ ζώσω,
χίλιους ἐχθροὺς νὰ πολεμῶ καὶ χίλιους νὰ ξεπλώνω
καὶ νὰ γδικήσω τὰ παιδιὰ ὅπου ἔχουν σκοτωμένα.
Τόσο μ' ἐπῆρε ἡ λύπηση πῶς εἶμαι ἀποθαμμένος,
ποὺ κρύγιος, ξύπνησα χλωμός, καὶ μαυροαρχνισμένος.

6. ΟΜΟΡΦΟΝΙΟΣ ΑΓΑΠΗΣΕ *, ...

Ὅμορφονιὸς ἀγάπησε ὁμορφή παντρεμένη
καὶ ἐχαίρονταν στὸν ἔρωτα καὶ στήν γλυκιὰν ἀγάπη.
Πλὴν πίκρα στὴ ξεφάντωση ἔμελλε νὰ φυτρώσει.
Ὁ ἄνδρας ὁ βασιόμειρος τὴν προδοσίαν λογιάζει
καὶ παίρνει τοὺς συντρόφους του καὶ πάει νὰ τοὺς πλακώσει.
Ἦβρε τους καὶ ξεφάντωναν γλυκὰ στὸ μεσονύχτι
καὶ εἶχανε στρώμα τῇ δροσίᾳ καὶ φωτερό τ' ἀστέρια.
Ὁ ἄνδρας τὴν γυναῖκα του ἀλύπητα σκοτώνει,
αἰμάτωσε τὰ χέρια του στὰ στήθη ποὺ ἐφιλοῦσε.

* Πρωτοδημοσιεύτηκε ἀπὸ μᾶς στὸ περ. «Ἑλληνικὴ Δημιουργία», ἔτος Ι', τόμος ἕκτος, Ἀθήναι 15 Ὀκτωβρίου 1950, τεῦχος 65, σ. 574. Ἡ ἐκδοσὴ μας ἐδῶ ἀπὸ τὸ αὐτόγραφο τοῦ Τερτσέτη, ποὺ σώζεται στὸ προσωπικὸ ἀρχεῖό μας.

* Πρωτοδημοσιεύτηκε ἀπὸ τὸν Emile Legrand, *Trois chansons populaires grecques*, Παρίσι 1870, σ. 31, ὡς δημοτικὸ, ἐνῶ εἶναι τοῦ Γεωργίου Τερτσέτη. Βλ. Ἀλέξης Πολίτης, Κατάλογοι Faurel καὶ Brunet de Presle Α' Τὰ «νεοελληνικά» τοῦ Claude Faurel Β' Ἡ Συλλογὴ τραγουδιῶν τοῦ W. Brunet de Presle. Ἀναλυτικὸς κατάλογος, Ἀθήνα 1980, σ. 52. Ἡ ἐκδοσὴ μας ἐδῶ ἀπὸ αὐτόγραφο τοῦ Γεωργίου Τερτσέτη, ποὺ ἀναφέρεται στὴν παραπάνω παραπομπή. Ἀντίγραφο τοῦ αὐτογράφου αὐτοῦ μᾶς παραχώρησε εὐγενικὰ ὁ Ἀλέξης Πολίτης.

Τὸν ἐραστὴν ἐπιάσανε οἱ ἑπίλοιποι συντρόφοι
 καὶ ἤφεραν ἅτι ἄγριο, βρεμένο μὲς στοὺς λόγγους,
 σαράντα τὸ κρατούσανε τ' ἄλογο τ' ἀψιχισμένο
 καὶ σὰν θεριὸ χλωμίζε στα ζάλα ποὺ ἐπατοῦσε.
 Τὸν δόλιο τὸν ὁμορφονιὸ στ' ἄλογο τὸν ἐδέσαν
 καὶ ἔπειτα τὸ βαρέσανε νὰ φύγει, νὰ μανίσει.
 Γιὰ πέντε ἡμερόνυχτα τ' ἄλογο πορπατοῦσε,
 δὲν ἐπορπάτιε, μὰ ὄρευγε σὰν τοῦ βωνοῦ ξεφτέρει,
 ποτάμια, λόγγους ἔπαισε καὶ ράχες καὶ λαγκάδια,
 οἱ σάρκες ματωθήκανε τοῦ δόλιου καβελάρη.
 Τοῦ ἡλίου στὸ βασίλειμα τῆς πέμτης τῆς ἡμέρας
 τὸ ἄλογο ἐγονάτισε καὶ πέφτει ἀποθαρσυνένο,
 καὶ ἄψυχος τοῦ κείτεται ἀπάνου ὁ καβελάρης,
 καὶ ἄγρια πουλιὰ μαζώχτηκαν νὰ φᾶνε τὰ κορμιά τους.
 Διαβάτες ἐπερνοῦσαν ἐκείνην τὴν ὥρα,
 κελάτε νὰ τὸν θάψουμε αὐτὸν τὸν πεθαμένο,
 μὴν τόνε φᾶνε τὰ πουλιὰ καὶ ἡμεῖς κριματιστοῦμεν.
 Κι ἐκεῖ ὁποῦ τοῦ λυοῦσανε τὰ ἔρημα δεσμά του,
 ὁ νιὸς βαριαναπτέναξε, ἀνοιγοκλεῖ τὰ χεῖλη.
 Τὸν πῆραν, τὸν γιάτρεψαν ἀπ' τὴν κακοπυρία,
 καὶ βασιλιάς ἐγένηκε σ' ἐκεῖνα τὰ λημέρια,
 καὶ δέκα χρόνους ἔκαμε ἀσκέρια νὰ μαζώνει,
 τὰ μάζωξε, τὰ σύναξε, τὰ ἔκαμε ὀχτὼ χιλιάδες
 καὶ ἐπῆγε νὰ ἐγδικηθεῖ ἀπάνου στοὺς ἐχθρούς του.
 Φλόγα σαρανταήμερη ἔκαψε τὰ χωριά τους,
 τὸ βρέφος δὲν ἐγλύτωσε τῆς μάνας στὴ γαστέρα,
 καὶ ὅσοι διαβάτες καὶ ἄν περνοῦν ἀπ' τὰ καημένα μέρη,
 ποτὲ δὲν θὰ λογιᾶσουνε πὼς ἄνδρες λημεριάζην,
 μόνε πὼς λόγγοι ἦτανε καὶ ρίδια ἐκατοικοῦσαν.
 Πλὴν λίγο ὁ νιὸς ἐχάρηκε τὴν γδίκηση ποὺ πῆρε.
 Γοργὰ καὶ αὐτὸς ἐπάτησε στ' ἀχνάρια τοῦ θανάτου,
 Στὸν ἄδην ἀγκαλιάστηκε μὲ τὴν ἀγαπητὴ του,
 καὶ ὥς τὸ παιδί βαπτίζεται στὴν κρύα κολυμπήθρα,
 ἐτζί τοὺς δυὸ στὴν κόλαση φλόγα τοὺς περιζώνει.

7. ΤΟ ΦΙΛΗΜΑ*

ΔΟΚΙΜΙΟΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΕΩΣ

Ἑλλάδα μου, πατρίδα μου,
 ὦ τάφε τῶν γονιῶν μου
 ὦ καλὴ γῆ, ποὺ γεύθηκα
 πρώτη φορὰ τὸν ἥλιο,
 κι εἶδα, τ' ἀστέρια τῆς νυκτὸς
 καὶ τὴν γλυκεῖά σελήνη,
 κι ἤκουσα τὰ λαλούμενα
 στὸ ἦσυχ' ἀκρογιαλὶ

κι εἶδα κοράσια νὰ πηδοῦν
 καὶ νέες πανδρεμένες
 καὶ τὸ φεγγάρι τὰ ξανθὰ
 μαλλιά τους νὰ φωτίζει
 τὰ παλληκάρια μὲ φωνὴ
 ἀκοίμητη κι ὠραία
 ἠχολογοῦσαν τοῦ ἔρωτος
 ἢ τῆς αὐγῆς τὰ κάλλη,

* Πρωτοδημοσιεύτηκε σὲ φυλλάδιο μικροῦ σχήματος, μὲ τὸν τίτλο «Δοκίμιον Ἑθνικῆς Ποιήσεως. Τὸ Φίλημα. Ἰὺν Νευπλίχ 1833. Ἐκ τῆς Τυπογραφίας Ἑμ. Ἀντωνιάδου», σσ. 29.

ἤ τὸν Μισοῦλη τραγουδοῦν,
ἤ τῶν Ψαρέων τοὺς νέους,
ποὺ καίουν, θάφτουν τὸν ἔχθρὸν
στὴν ὥραν ποὺ δειπνοῦσε.
Καλὴ πατρίδα μ', ἄκουσε
νεώτατο τραγούδι.

Ὡσὰν παρθένα λυγερὴ
στῆς νύκτος τὸ λουλούδι,
π' ἔχει παιγνίδια καὶ χαρές,
π' ἔχει δροσάτα χεῖλη,
τέτιας λογῆς, Ἑλλάδα μου,
ἡ εὐμορφιά σου φέγγει,
γιατὶ σ' ἐφίλησε καλὸς
κι ἀνδρειωμένος νέος,
τὸ πρόσωπό σου ἀνάδωσε
τὴν πρώτη κοκκινάδα,
σὰν εἶν' τοῦ ροῖδου τὰ κλωνιά
ἢ ροδαριῶς τὰ ἄνθη,
ποὺ στὰ γλυκοχαράματα
ἀνοίγουν στὸ κλαδί τους,
κι ἀπ' τὴν πολλή τους εὐωδιά
λιγοθυμεῖ ὁ διαβάτης.

Ἑλλάδα δὲν φοβήθηκες
τὴν περικεφαλαίαν,
ποὺ ἐκυμάτιζε φρικτὰ
στὴν κεφαλὴ τοῦ νέου.
Ἐσὺ δὲν τὴν φοβήθηκες
σὰν τῶν ἡρώων τὰ τέκνα,
ποὺ κρύβονταν στοὺς δροσεροὺς
τοὺς κόρφους τῶν μαννάδων·
μ' ἦλυν ποὺ ἔφεγγε πολὺ
στὸ ἀτίμητο κεφάλι,
κι ὥς ἐκεῖ φθάνει ἡ λάμψη της
ποὺ ἡ μαυρομάτα Μήδεια,
μὲ τὸν ξανθὸν Ἰάσωνα
τὰ γονικά της φεύγει,
κι ἐκεῖ ποὺ ὁ κάμπος στρώθηκε
μ' ἀγένεια καλλιηκάρια.
Στὰ λείψανα δὲν κλαίουνε
οἱ Γερμανίδες μάννες,
μόνε τὰ θάφτει ὁ ἔχθρὸς
καὶ χαίρεται ποὺ βλέπει
εἰς τὰ χλωμὰ τὰ μάγουλα,
μόλις ν' ἀνθίζει χνούδι.

Ἑλλάδα πόσο ἐχάρηκες
ὅταν στ' Ἀνάπλι εἶδες,
εἶδες σὰν ἄστρα τ' οὐρανοῦ
ν' ἀράζουνε καράβια·
ἀπ' τὸ πορνὸ ἀράζανε

ὥς στὴν δροσιὰ τῆς νύκτας,
μ' ἀκοίμητα λαλούμενα
καθέναν ἡχολογοῦσε,
κι ὅτ' ἐρριχναν τὸ σίδερο
κι ἐνῶ ἴδαν τ' ἀκρογιάλι,
ἀπὸ τοὺς βράχους τ' Ἀναπλιοῦ
μέγα τραγούδι βγαίνει·
ὁμορφονιές καὶ γέροντες
καὶ νέοι τραγουδοῦνε,
μ' ἄνθη στολίζουν τὸν γιαλὸν
τ' ἀπάρθενα κοράσια,
μ' ἄνθη ὅσ' ἔχει ἡ ἀνοιξή,
κι ἔσα τὸ καλοκαίρι.

Φέγγει σταυρὸς βασιλικὸς
στὰ κορφινὰ κατάρτια,
ἡ δόλια Ἑλλάδ' ἀγνάντευε
ἀπὸ τὰ κορφοβούνια,
μέσα στὰ πλοῖα δὲν πῆγαινε
νὰ ἰδεῖ τὸν βασιλέα,
τί ἐγεύθηκαν τὰ μάτια της
φόνους, θανάτους μύριους
καὶ νὰ μολύνει ὑπόπτεινε
τὸ νέο βασιλιά της.
Στὸν Πόρο σκάπτουν μνήματα,
στὰ Σάλωνα καὶ στ' Ἄργος
θάφτει ἀδελφὸς τὸν ἀδελφόν,
ἀφόντισ τὸν σκοτώνει.
Σέρνονται τὰ μακρὰ μαλλιά
στὴν ἄχαρη τῇ σκόνῃ,
μαλλιά ποὺ δὲν τὰ πάτησε
ἐχθρὸς σὲ τόσες μάχες·
καὶ τώρα μὲ τὸ σύντροφο
φρονεῦνται οἱ συντρόφοι.
Πόσες φορές ταλαίπωρο
φεγγάρι, μὲς στὴ νύκτα
δεήθηκες τὰ σύγνεφα
νὰ λθοῦν νὰ σὲ σκεπάσουν,
γιὰ νὰ μὴ βλέπεις τ' ἀνοικτὰ
τὰ χεῖλη τῶν ἀνθρώπων,
καὶ τὲς βαθειὰς λαβωματιῆς
μὲς στὰ μεγάλα στήθη.

Περνᾷ ἡ μιά, περνᾷνε δύο,
ἡ τρίτη ἡμέρα φθάνει,
κι ἡ Ἑλλάδα δὲν κατέβαινε
ἀπὸ τὰ κορφοβούνια.
Ἦτον τὸ ἀπομεσήμερο
τῆς τρίτης τῆς ἡμέρας
κι ἀπὸ τὰ εὐμορφα χωριά
κι ἀπὸ τὲς κρύες τὲς βρύσες,

κι ἀπ' ὅπου γλυκοκιλαῖδοῦν
φύλλα δειδρῶν κι ἀηδόνια,
ἄνδρες χωριάτες ἔρχονται
καὶ τράγινα βορρῶνε,
καὶ πᾶνε στὸ χιλιάρμενο
νὰ βροῦν τὸν βασιλέα.
Ψηλὸ καράβι ἀνέβηκαν,
στημένο μᾶς στὸ κύμα,
κι οἱ ναῦτες τοὺς ἐβιάζανε
ἀμέσως διὰ νὰ φύγουν,
γιατὶ ἐκεῖ μόν' στρατηγοὶ
πᾶνε καὶ μεγιστάνοι.

Ἀκούει μ' ὀργή ὁ βασιλιάς
νὰ διώχνουν τὸν λαόν του·
ποῖός διώχνει βαριά φώναζε,
ποῖός διώχνει τὸν λαόν μου·
Ἄν ἔχουν ἔλθει γέροντες
ἐγὼ γονιοὺς τοὺς ἔχω,
ἂν μοῦναι συνομήλικοι
εἶν' ἀκριβὰ μου ἀδέλφια·
κι ἂν εἶναι ἀνήλικα παιδιὰ,
εἶναι δικὰ μου τέκνα.
Καὶ λέγοντας ἀνέβαινε
ψηλὰ στὸ ὠραῖο τὸ πλοῖο,
κι ἔφεξε στὸ κατὰστρωμα
σὰν τῆς αὐγῆς τὸ ἄστρο,
ποῦ λούεται στὰ πέλαγα
καὶ φέγγει πλέον ὠραῖο,
κι εἶναι γλυκὸ προμήνυμα
ἡλιοῦ καὶ τῆς ἡμέρας.

Ἔπεσ' ὁ γαιοντότερος
τοῦ βασιλιᾶ εἰς τὰ πόδια,
τὰ γόνατα τοῦ ἀγκάλιασε
καὶ κλαίοντας τοῦ λέγει·
Μαλλιά δὲν ἔχω βασιλιά,
νὰ σοῦ εὐχρηθῶ νὰ ἔχεις
σὰν τὰ μαλλιά τῆς κεφαλῆς
τὲς εὐτυχίες τοῦ κόσμου·
οὔτε μοῦ μέλλει νὰ ἰδῶ
ἡλίους πολλοὺς ἀκόμη,
νὰ δεηθῶ, τὲς μέρες μου
σὺ νὰ τὲς ἔχεις χρόνους,
κι ἐγὼ στὸν Ἄδη νὰ διαβῶ
τ' ἀνήλια τὰ σκοτάδια.
Ἄλλ' ὅσα, βασιλέα μου,
ἀνθῇ τῇ γῇ στολίζουν,
στολίζουν ἄγρια βουνά,
λημέρια δουλεμένα,
ὅταν εἰς τὴν πρωτομαγιά
τ' ἀηδόνια κιλαῖδοῦνε,

τόσες φορὲς νὰ γίνεται
στὸν κόσμο ἡ πεθυμιὰ σου·
νᾶχει τὲς ρίζες τοῦ βαθιά
στὴν γῆν τ' ὠραῖο σου σκηπτρο,
καὶ ἡ χλωρὴ τοῦ ἡ κορυφῇ
νὰ σμίγει μὲ τ' ἀστέριον.

Ἔτσ' ἔλεγεν ὁ γέροντας
κι ἔσκυπτε νὰ φιλήσει
τοῦ βασιλιᾶς τοῦ τὰ λευκά
τὰ πόδια νὰ φιλήσει.
Καθόλου δὲν τὸ ἔστειργε
ὁ σκηπτροφόρος νέος,
καὶ πρὸς τὸν γέροντα ἠμιλεῖ,
λόγια ἀγαθὰ τοῦ λέγει·
«Δὲν εἶναι πρέπιο κι εὐμορφο,
οἱ παλαιοὶ σου χρόνοι,
ἐμένα ποῦμαι ἀνήλικος
τὰ πόδια νὰ φιλήσουν.
Σήκω, καλὲ πατέρα μου,
καὶ ἐντρέπομαι ποῦ βλέπω,
τὰ τίμια σου τὰ γηρατειὰ
γονατιστὰ ἐμπροστὰ μου,
νᾶναι μ' ἐμέ, νᾶναι μὲ σᾶς
τὸ πνεῦμα τοῦ Κυρίου».
Καὶ μὲ τὰ λόγια τὰ γλυκὰ
τὸν γέροντα χαϊδεύει·
ἐχάϊδευε καὶ τοὺς λοιποὺς
καὶ λέγει τοὺς νὰ εἰποῦνε,
χαίρετισμούς, καλὴν καρδιάν
νὰ ποῦν στὰς φαμελιές τους.

Ὅχ τῶν βουνῶν τὲς κορυφὰς
ὡς εἶδεν ἡ Ἑλλάδα,
στοῦ πλοίου τὸ κατὰστρωμα
εἶδε τὸν βασιλέα,
σ' ἀθώους καὶ ἀδύνατους
τόση νὰ ἔχει ἀγάπη,
πλιά δὲν κρατιέται στὸ βουνό
κι ἐχύθηκε στὸ πλοῖο.
Γλυκὰ τὸν νέον ἐφίλησε
κι ἐκείνη ἀντεφιλήθη.
Παρὰ ποτὲ Ἑλλάδα μου
ἡ εὐμορφιά σου ἀνοίγει,
κι ὅσες φορὲς ἡ ἀνατολὴ
χειρέτησε τὴν πλάση,
ἀπὸ ἐσὲ ὠραιότερα
κάλλη ποτὲ δὲν εἶδε,
οὔτε σὲ κόρη ἀνύπανδρη,
οὔτε σὲ πανδρεμένη,
εἰς τὸ στεφάνι τοῦ χοροῦ
ἢ στὰς χερὲς τοῦ γάμου.

ὦ δῖρες ποῦ ἀκοίμητα
στὴν πλάση περπατεῖτε,
φορεῖτε φόρεμα λευκὸ
στὴν κηθκρὴν ἡμέρα,
ἀλλὰ χλαμύδα σκοτεινὴ
στὴν νυκτικὴν γαλήνη.
Παρακαλῶ, τὸ αἰώνιο σας
βραδύνετε ταξίδι,
τῆς Γερμανίας εἰς τὴν γῆν
κηθήσετε νὰ εἰπῆτε,
τὲς χάρες καὶ τὲς ἀρετὲς
τοῦ δοξασμένου νέου,
καὶ νὰ χαροῦν οἱ Γερμανοὶ
κι οἱ Γερμανίδες νέες,
ποῦ ἔχουν τοῦ ρόιδου τὴν βαφή,
τοῦ γάλατος ἀσπράδα,
καὶ νὰ χαρεῖ ὁ βασιλικὸς
ὁ κύρπος τῆς μητρὸς του,
καὶ τὸ ἄθῶο κι ἀμόλυντο
τ' ἀχείλι τοῦ πατρὸς του,
νὰ εὐχεται τὸ τέκνο τους
κὺγῇ καὶ ἡμερονύχτι.

Γιατί, καθὼς μᾶς λέγουνε,
κι εἶναι ἀκριβὴ ἀλήθεια,
στὴν ὥρα ποῦ ἐτοιμάζετο
ὁ νέος διὰ νὰ μισεύσει,
καὶ χλιμιτρίζαν τ' ἄλογα
τοῦ παλατιοῦ στὲς θύρες
καὶ στρατιῶτες κι ἀρχηγοὶ
ἐστέκοντο στὰ ὅπλα,
κι ἀκέρια πόλεις ἐκλαίε
τὸν χωρισμὸ τοῦ νέου,
τότε, καθὼς μᾶς λέγουνε,
ψηλὰ στὸ ὠραῖο πελάτι,
πῆρε ὁ Πατέρας τὸν Υἱὸ
καὶ θέλει νὰ τοῦ κρίνει.
Στὴν συναδεια τῶν βασιλιῶν
ἄλλος κανεῖς δὲν πᾶγει·
ψηλὰ σ' ὀντάδες ἔρημους
ἀνέβηκαν οἱ δύο,
ὅχ τὰ ὠραῖα παράθυρα
φαίνοντο δάση χίλια,
φαίνοντο δένδρα παλαιὰ
καὶ κῆποι μὲς στὰ σπίτια,
κι ὁ ἥλιος τὴν φθινόπωρη
γλυκειά του ἀχτίνα ρίχνει.
Στὴν μοναξιά ὁ βασιλιάς
πρὸς τὸν Υἱόν του λέγει :

«Τέκνο μου, δὲν σ' ἐγέμισαν
οἱ ὀφθαλμοί μου ἀκόμη,

καὶ φεύγεις τὲς ἀγκάλες μου,
τοὺς ξένους κάνεις φίλους.
Καὶ φεύγεις τὸ γλυκὸ φιλὶ
τῆς ἀγαθῆς μητρὸς σου,
ποῦ δάκρυο χύνει ἀκοίμητο
καὶ δὲν παρηγοριέται,
γιατὶ σ' ἐσὲ ξεχωριστὴ
πάντοτε εἶχε ἀγάπη.
Σύρε στὰ ξένα, τέκνο μου,
ἐγὼ δὲν σ' ἐμποδίζω.

Νὰ λάβεις δὲν προσπάθησα
τὸ Ἑλληνικὸ Βασίλειο,
οὔτ' ἤμπορῶ νὰ σ' ἀρνηθῶ
στὸ κάλεσμα τοῦ κόσμου.
Ἀλλ' οὔτε ἀμέτοχη θαρρῶ
καὶ τοῦ Θεοῦ τὴν γνώμη,
κι ὅταν σ' ἐσκηπτοφόρεσαν
καὶ τώρα ποῦ μοῦ φεύγεις.
Σύρε στὰ ξένα, τέκνο μου,
ἐγὼ δὲν σ' ἐμποδίζω.

Τὰ τρυφερά τὰ νιάτα σου
μοῦναι καλὴ ἀρραβώνα,
πὼς σὺ καὶ τὸ βασίλειο σου
δόξα, χάρες, θὰ ἰδῇτε,
ἔχεις ἀμόλυντη καρδιά
ἀπὸ χολὴ καὶ δόλους,
κι ὡσὰν λουλούδι ἀπείρακτο
στὴν ἐρημιὰ τοῦ κάμπου,
παρόμοια κι ἡ παρθενικὴ
νεότητά σου λάμπει·
ποτέ σου δὲν ἐπίκρανες,
υἱέ μου, τοὺς γονεῖς σου,
πρώτη φορὰ ποῦ μᾶς λυπεῖς
τώρα ἔναι ὁ χωρισμός σου.
Σύρε στὰ ξένα, τέκνο μου,
ἐγὼ δὲν σ' ἐμποδίζω.

Ἔχω καὶ θάρρος στὴν ψυχὴ
τῆς ἀγαθῆς σου γνώμης,
θάρρος, υἱέ μου, καὶ χαρά,
γιατὶ παιδί μου ἐσύ 'σαι·
θυμᾶσαι τὲς καλοκαιρνὲς
μέρες τῆς Ἰταλίας,
ποῦ φέγγει ἥλιος ἄδολος
ἀπ' τὸ πορνὸ ὥς τὸ βράδι ;
Τόσο ἔναι, τέκνο, καθαρά
τὰ σπλάγχνα τοῦ πατρὸς σου·
ἀπ' τὸν Θεὸ κι ἀπ' τὸ λαὸ
κι ἀπ' τοὺς λαμπροὺς γονεῖς μου,
κὺτὸ ἔχω λάβει ὅπου κρατῶ

σκηπτρο τῆς βασιλείας
καὶ τὴν σοφίαν ἀγαπῶ
ποῦναι ἢ στολὴ τοῦ Ὑψίστου
τὴν ἁλευθερία ἀκοίμητος
φυλάττω τοῦ λαοῦ μου
καὶ στὸ βασίλειο τῶν ψυχῶν
δὲν στέργω ποῦ νὰ φθάσει,
ἄσχημο μήνυμα διὰ ἐμέ,
νὰ λυπηθεῖ ὁ γονιός μου.

Τέκνο δὲν ἀπελπίζομαι,
πῶς εἰς τὴν γῆν τὰ ἔθνη,
μὲ φιλανθρώπους βασιλεῖς
ἐμὲ δὲν ὀ' ἀριθμήσουν.
Ἄλλ' ἔχω καὶ μιὰ παντοχῇ
κρυφὴ γλυκειὰ εἰς τὰ σπλάχνα,
πῶς κι ὁ ἀθάνατος Θεὸς
εἰς τὸν αἰώνιον κόσμο,
ἐμὲ τὸν πιστὸ δοῦλο του
δὲν θέλει ἀλγισμονήσει.
Ἀλλὰ θαρρῶ καὶ ζώντας μου
ὁ Κύριος μὲ βραβεύει,
γιατὶ ἀπὸ τόσα βασιλιῶν
ἀνδρειωμένα τέκνα,
ἠθέλησεν ἡ χάρις του
σὺ βασιλιάς νὰ γίνεις.
Νὰ βασιλεύσεις τοὺς λαοὺς
τῆς παλαιᾶς Ἑλλάδος
καὶ τέτοια δόξα ἐγεύθηκαν
τὰ πατρικά μου στήθη.

Ἀπ' ὅσα δῶρα, τέκνο μου,
στὴν συνοδείᾳ σου παίρνεις,
θέλω πολυτιμότερο
νὰ ἔχεις ἀπὸ τ' ἄλλα,
θέλω τὴν σφαίρα, ποῦ τῆς γῆς
σοφὴ ὁμοιάζει εἰκόνα.
Κι ὅσες φορές θὰ χαίρεσαι
ἐκεῖ τοὺς μύριους τόπους,
τόσες τὴν βασιλεία σου
πολὺ θὰ μακαρίζεις.
Γιατὶ σ' αὐτὴ ἀσυγνέφιαστα
πάντοτε ἀστρα φέγγουν,
χύνει ἀχτίνα ὁλόχρυση
ὁ ἐπουράνιος ἥλιος,
εἰς τὸ τραγοῦδι, εἰς τὸ χορὸ
καλεῖ ἡ γῆ τοὺς νέους,
ἀπὸ τὸ κλίμα τῆς χαρᾶς
καὶ τῆς ἐλπίδος τὸ φύλλο,
ἀνθίζουν τὰ ψηλὰ βουνά,
οἱ κάμποι, τὰ λειβάδια,
τὸ χρῶμα τοῦ τριαντάφυλλου.

στολίζει τὰ κοράσια,
γιατὶ βυζαίνουν τῆς γλωρῆς,
κιτριᾶς τὰς εὐωδίας,
βυζαίνουν λεμονόανθα,
μυρτιὰς καὶ καρυσφύλλια.

Γιέ μου, πλὴν δὲν μοιάζουνε
τὰ ἔνθη τοὺς ἀνθρώπους,
δὲν μοιάζει ἡ χάρις τῶν ἀνθρώπων
τῇ χάριτι τῶν ἀνθρώπων,
ποῦ ἡ δοξασμένη ἐκείνη γῆ
ἀδιάκοπα γεννάει.

Κοίτα τσατήρια ἀμέτρητα
σ' ἀτρύγητ' ἀκρογιάλι,
καὶ νέοι σκηπτροκράτορες
κάθονται στὰ τσατήρια,
μὲ σιδηροπουκάμισα
πλακώνουν τὰ κορμιά τους,
καὶ σὰν σελήνη, φεγγωτὲς
ἔχουν πλατεῖες ἀσπίδες.
Ἐκεῖ τὸ φίλο του ἔθαψε
ὁ ἥρωας Ἀχιλλέας,
κι αὐτὸν πάλε οἱ συντρόφοι του
θάφτουν στὸ ἴδιο μνήμα.
μαζὶ στὰ πλάγια ἐχαίρονταν,
μαζὶ καὶ στοὺς πολέμους,
καὶ τώρα καὶ στὸν θάνατο
ἀδελφικὰ πλaxιάζουν,
κι ἐχύθη δάκρυο περισσὸ
στὰ κόκκαλα τῶν φίλων.

Σ' αὐτὸ τὸ μνήμα ἐχόρευσαν
οἱ νέοι Μακεδονίτες,
ὅτ' ὁ ξανθὸς τοὺς βασιλιάς
ἐδιάβη εἰς τὴν Ἀσία
αὐτὸς τὸν σέρνει τὸν χορὸ,
αὐτὸς σκορπᾷ λουλούδια,
καὶ χύνει ἀναστεναγμοὺς
βαθιοὺς ἀπὸ τὰ στήθη.
τί ἀναστενάξεις, βασιλιά,
τί μύρια δάκρυα χύνεις;
(Ὡς νὰ βοσκήσει ἡ φλόγα σου
τὴν χώρα Περσεπόλη,
ὅς στήσεις τὰ Ἑλληνικά
παιγνίδια εἰς χίλιους τόπους,
καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς
ναοὺς στὸ θεῖο θὰ κτίσεις.)

Γιέ μου, ἡ γῆ ποῦ ἐγέννησε
τὰ φονικά λεοντάρια,
καὶ τὰ ἅγια νιάτα ἀνάστησε

ἡρώων φιλανθρώπων,
στόλισε τὸ βασίλειο σου
κι ὁ λευκοφόρος ἄνδρας,
ποῦθελε τὰ ἀναίματα
τραπέζια εἰς τοὺς ἀνθρώπους,
καὶ τῶν ἀστέρων ἤκουσε
τὴν ἄπαυτη ἁρμονία,
κι ἐχαίρετο [εἰς ζῶντα του
χαρὲς τῶν Ἱλυσίων.

Γὰ πέλαγα ποῦ θὰ διαβεῖς,
υἱέ, θὰ σοῦ φωνάζουν,
πὼς κεῖθε πλοῖα ἀπέρασαν
Ολιμμένα μαραμένα.
Κάθε καράβι ἤχολογεῖ
ἀπὸ τὰ μοιρολόγια,
ποῦ κάνουν στὸ ταξίδι τους
οἱ ἄχαροι ἐπιβάτες,
γιατ' εἶδαν αἷμα ἀνθρώπινο
τὲς ἐκκλησιές νὰ φράζει·
κι ἀκόμη τὰ γυμνά σπαθιά
ξανοίγουν τοῦ ἐχθροῦ τους,
κι ἀκόμη ἡ νιὰ τὸ λείψανο
τοῦ ἀδελφοῦ ἀγκαλιάζει,
κι οἱ μάννες ὄνειρεύονται
τὸ φόνο τῶν παιδιῶν τους.
Ἄλλὰ στὰ πλοῖα τοῦ χαίμου
ταξίδευε ἓνας ἥλιος,
κι ἡ ἀνατολή του ἐστάθηκε
στὴν εὐμορφη Ἰταλία,
κι ὅσο ἡ πλάσις θὰ κρατεῖ
δύση ποτὲ δὲν θαῦρει.

Τέκνο μου ἐγευήμεθα
τὰ κάλλη τῆς σοφίας
καὶ τ' ἄγρια γίδια ἔβασκαν
στὸ μνῆμα τῶν Ἑλλήνων
καὶ μιὰ φλογέρα ταπεινὴ
χολόγαε στὸ λειβάδι·
τέκνο μου, πλὴν ἔτ' ἄρχισες
νήπιο νὰ συντυχαίνεις,
πολλοὶ ἀνδρεῖοι τσάκισαν
τὲς θῆκες τῶν σπαθιῶν τους.
Οἱ νύχτες τοῦ καλοκαιριοῦ,
ἄνοιξη καὶ χειμῶνας,
τοὺς εἶδαν ποῦ ἐπολέμησαν,
τοὺς εἶδαν νὰ πεθάνουν.

Σύρε, υἱέ μου ποθητέ,
σύρε στὸ τίμιο χῶμα,
κι ἂν τύχει καὶ ποτὲ ἐχθρός,

ἢ ξένος ἢ καὶ ἐντόπιος,
θελήσει τοῦ βασίλειου σου
χάρου νὰ φέρει ἰδύνη,
ἄπλωσε τὴν παλάμη σου
στὴ γῆ τὴ ματωμένη,
ἢ στ' ἄγρια τὰ πέλαγα
π' ἀκόμη φλόγες χύνουν,
καὶ ὤμοσε τὸν παλαιὸ
ῥυκὸν τοῦ Ἀθηναίου,
τὸν ῥυκὸν, ὅπου ἐμνύονταν
εἰς τοὺς Μακραθωνίους.
Καὶ μ' ἀφοβία καὶ χαρὰ
μάχου διὰ τὸν λαόν σου,
καὶ θᾶχεις δόξα καὶ ψαλμούς
στὸ γένος τῶν ἀνθρώπων,
ἀπ' ὅπου ἥλιος ἔρχεται,
κι ἐκεῖ ποῦ βασιλεύει.

Ἀκούω, υἱέ μου, ἡ συνοδεία
καὶ βιαστικὰ σὲ θέλει,
καὶ χλιμιντρίζουν τ' ἄλογα
στὰ γρήγορα τ' ἀμάξια·
σύρε νὰ μὴ σὲ καρτεροῦν
τῆς συντροφιάς σου οἱ ἄνδρες,
καὶ λάβε ἀπὸ τὰ χεῖλη μου
φιλὶ τοῦ χωρισμοῦ σου.
Εἶθε, υἱέ, κι ἄλλες φορές
στὴ γῆ νὰ ἰδωθοῦμε,
ἀλλ' ἤξευρε, ὅσο κι ἂν ζῶ,
θὰ σὲ ὑπεραγαπάω·
οὔτε ὁ ἀνῆλιος θάνατος
τὴν φλόγα θὰ μοῦ σβήσει,
γιατί 'σαι τέκνο μου ἀκριβὸ
καὶ βασιλιάς Ἑλλήνων,
καὶ φαίνεσαι στὰ μάτια μου
σὰν τὸ ψηλὸ τὸ δένδρο,
ποῦ ὁ Ἰθακήσιος βασιλιάς
εἶδε, μὲ μιᾶς, στὴν Δῆλο
ν' ἀναστηθεῖ ἀπὸ τὴ γῆ,
νὰ φέξει εἰς τοὺς ἀνθρώπους.
Σύρε, υἱέ μου, στὰ γρηφτὰ
π' ἔχει διὰ σένα ὁ Πλάστης».

Ὁ Νιὸς δὲν ἀπεκρίνετο
στὰ λόγια τοῦ Πατρός του,
μόν' ἐνλαλε καὶ τὸν ἐπαιρνε
τοῦ χωρισμοῦ ἢ λύπη.
Ἀλλ' ἀπὸ ἐκεῖνο τὸν καιρὸ
μέρες περνοῦν καὶ μῆνες,
κι εἰς ὅ,τι κάνει καὶ λαλεῖ
ὁ δοξασμένος Νέος

ὁμολογεῖ ὅσα ἤκουσε
τοῦ μισευμοῦ εἰς τὴν ὥρα.

ὦ βασιλιά, ποῦ ἐγέννησες
τὸν νέον τὸν βασιλιά μας
πλησιάζουν τ' ἄνθη τοῦ Μάχιου,
πλησιάζει καλοκαίρι,
ποῦ στὰ Ἑσπέρια εὐφραίνεσαι
λειβάδια καὶ λιμέρια,
διάβα τὸν ἥμερο γιαλό,
ἔλα καὶ στὴν Ἑλλάδα.

Ἄφσε νὰ βλέπεις τὸν Θεὸ
ποῦ ρίχνει τὸ δοῦάρι,
ἔλα τὸν τόπο νὰ ἰδεῖς,
ποῦ ἐφόνευσε τὸν ἕφι,
καὶ τὸ αὐτὸ ἐξεφώνησε
τραγούδι εἰς τὸ Θηρίο.

Ἀπὸ τῆς Εὐβοίας τὸ νησι
θὰ ἰδεῖς τὸ ἀκρογιάλι,
ποῦ ἠχολόγησε φρικτὰ
τῶν δύο παιδιῶν στὴν κλάψα·
εὐμορφα ὡς μῆλο εἰς τὴν μηλιά
καὶ κόκκινα ὡς κεράσι,
μοιρολογοῦσαν τὰ παιδιὰ
μαζὶ μὲ τὸν πατέρα.
Καὶ θλίβει ἡ ἱστορία τους
στὸν λίθον εἰκονισμένη.

Ἀπὸ τὴν Ρώμη ποῦ θάλλοις,
εἰπέ μας, βασιλέα,
πῶς τὰ βασίλεια γίνονται,
πῶς σώζονται καὶ αὐξάνουν.
Τὸν Μάνλιον διηγήσου μας,
τὸν στρατηγὸν τῆς Ρώμης,
ποῦ νικηφόρο τέκνο του
κάτου στὸν Ἄδη στέλνει,

καὶ δεῖξε μας ἀδάκρυτη
τοῦ Ἰβούτου τὴν χλαμύδα,
ποῦ τῶν παιδιῶν του τὴ σφαγὴ
ἀλύπητα διατάζει,
γιατὶ μὲ νόμους αὐστηροὺς
τὰ νὰ τὰ κράτη αὐξάνουν.

Σ' ἐπιθυμοῦνε, βασιλιά,
ἐδῶ οἱ νέοι καὶ οἱ νέες,
σ' ἐπιθυμοῦνε οἱ γέροντες,
τὰ νήπια καὶ κοράσια·
ὅσα μᾶς λέγουν διὰ ἐσέ
οἱ τρεῖς ἀπισταλμένοι,
δὲν μᾶς μετριάζουν τὸν καημό,
ἀλλὰ μᾶς τὸν ἀνάφτουν,
βλέπε... καὶ οἱ ἄνδρες οἱ παλαιοὶ
νᾶλθεις σὲ προσκαλοῦνε,
ὥσάν τὸν ἄμμο ἀμέτρητοι
ἢ τ' οὐρανοῦ τ' ἀστέρια,
βλέπε, ποῦ βγαίνουν εἰς τὸ φῶς,
καὶ πιάνουν τ' ἀμρωτήρια.
Ποιὸς ἔχει σκῆπτρο στὴν δεξιὰ,
ποιὸς δάφνη στὸ κεφάλι,
καὶ ἄλλοι μὲ φοίνικα χλωρὸν
πατόκορφα σταλνιοῦνται,
καὶ ἄλλοι ἐλεφάντινες
λόρες κρατοῦν καὶ παίζουν.
Καὶ μιὰ Θεὰ ξανθή, ξανθή,
στὴν συνοδείᾳ τους εἶναι,
Θεὰ ποῦ μὲ τὴν χάριν της,
καὶ ἐσένανε φωτίζει.
Ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἀθάνατοι
μὲ μιὰ φωνὴ σὲ κράζουν.
Κι ἰδὲς μὴ λείψεις, βασιλιά,
ἀπὸ τὴν θέλησίν τους,
διὰτὶ τῶν φίλων στὴν βουλήν
πρέπει νὰ στρέγει ὁ φίλος.

8. Η ΑΡΡΑΒΩΝΑ*

Εἶν' τὰ εὐμορφα τραγούδια
στὴν Ἑλλάδα παλαιά·
οἱ στεριᾶς καὶ τὰ πελάγη
στὸ τραγούδι ἦτον μεστά.
Ἐνας νέος ξανθοτρίχης
σ' ἓνα πλοῖο πολεμικό,
πρὸς τὰ ἄκρα τοῦ Εὐξείνου
ἐξεφώνησε ψαλμό.

Καὶ οἱ νέοι παλληκαράδες
μὲ προσώπατ' ἱλαρὰ
ἐφουχτώσαν τὰ σπαθιά τους
καὶ ἐπηδήσαν στὴν ξηρά.
Ἀπ' τὴς Θῆβες ἓνας ψάλτης
μὲ μία λύρα ἡρωική
στὸν Ἀλφειὸ συχνὰ ἔχει ψάλλει
τοῦ Διὸς τὴν ἐορτή,

* Πρωτοδημοσιεύτηκε σὲ φυλλάδιον μικροῦ σχήματος, μὲ τὸν τίτλο : «Π Ἀρραβώνα». Στὸ τέλος ἡ ἐνδειξη : «Ἐκ τῆς τυπογραφίας Ε. Ἀντωνιάδου. Διευθ. ὑπὸ Κ. Ἀντωνιάδου Ὁδὸς Βουλ. Ἀρ. 167. 1834», σσ. 17 +1 λευκή.

ὅταν εὐμορφῶν μητέρων
 εὐμορφότερα παιδιὰ
 πολεμοῦσαν διὰ νὰ πάρουν
 τὴν πολύτιμην ἐλιά.
 Ἀπ' τὰ πέρατα τοῦ κόσμου
 ξένοι ἔρχοντο λαοί,
 διὰ νὰ βλέπουν στὸ παιγνίδι
 τὸν ἰσόθεο ἀθλητὴ.
 Μία ἡμέρα ἐκεῖ εἶχ' ἔλθει
 διὰ νὰ εἶναι θεατὴς
 κι ὁ περίφημος στὴν πλάση
 Ἀθηναῖος Θεμιστοκλῆς.
 Καί καθὼς μόλις τὸν εἶδαν
 φίλοι, ξένοι καὶ ἐχθροί,
 ἀπ' τὰ εὐμορφα θρονιά τους
 ἐσηκώθηκαν ὀρθοί.
 Κι ὅλοι τους τὸν χαιρετοῦνε,
 χάρις λέγουν, νικητὴ,
 εἶναι τρόπαιο ἐδικό σου,
 ἢ Ὀλυμπιακὴ ἐορτή.

2

Μὲ τοὺς παλαιούς τοὺς ψάλτας
 νὰ ὁμοιάσω ἐγὼ παθῶ,
 θν μοῦ μέλλει στὴν Ἑλλάδα,
 δόξα ποιητοῦ νὰ εὐρῶ.
 Μὲ ἀνάστησεν ἡ τέχνη
 καὶ γνωρίζω ὅσους ψαλμοὺς
 νέοι, νιές ἐτραγουδήσαν
 ἀπ' τοὺς παλαιούς καιροὺς,
 Ὅταν ὁ ξανθὸς ὁ νέος
 ποῦ' χε μάννα μιὰ θεά,
 ἐτραγούδαε στ' ἀκρογιαλὴ
 τοῦ Ἀρχηγοῦ τὴν ἀδικιὰ,
 ἕως ποῦ στὴν Σάλαμνα
 ἔχουν θάψει ἕναν νεκρὸν,
 καὶ τὸν ἔβρεχαν τὰ δάκρυα
 δυσχιλίον παλληκαριῶν.
 Πλὴν καὶ τοῦτοι οἱ ἀνδρειωμένοι
 ἔμελλε στὴν κῆρυγὴ
 νὰ σκεπάζουν φονευμένοι,
 τὴν Ἀθηναϊκὴ τὴν γῆ.
 Εἰς τοῦ ἥρωος τὸν τάφος
 ἕνας ρήτορας καλὸς
 πανηγυρίζε τὰς νίκας,
 ποῦ ἔχει κάμει ὁ Στρατηγός.

3

Ἀλλ' ἂν θέλεις, ὦ Παλλοῦ μου
 νὰ ὕμνήσω μὲ ρυθμὸ
 τὴν ὥραίαν σου ἀρραβῶνα,

ἄκουσ' με, παρκαλῶ.
 Στὴν τριανταφυλλένια σου ὄψη
 ρίζ' τὴν σκέπη τὴν καλή,
 κρύψ' τὰ εὐμορφά σου μάτια
 καὶ τ' ἀχεῖλα τὸ γλυκιά.
 Μοιάζουν τ' ἀνθηρὰ σου νιάτα
 στράτευμα πολεμικό,
 ποῦ ἐτοιμάζεται στὸν κάμπο
 νὰ πισθεῖ μὲ τὸν ἐχθρό.
 Σὰν ἐσένα τέτοια ἐφάνη,
 στὸν βοσκὸ τὸν δικαστὴ
 ἢ θεὰ ἢ μαυρομάτα,
 μαυρομάτα καὶ ξανθή.
 Πλὴν κι ἐκεῖνος μέγας ἦτον
 τ' οὐρανοῦ ἦτον σειρή,
 κι ἐβαστοῦσε μὲ καρδίαν
 ν' ἀγναντεύει τὴν θεά.
 Μὴν φοβᾶσαι. Στὴν Ἑλλάδα
 δὲν θὰ ἰδεῖ ἡ Ἀνατολὴ
 νόμφη ἄλλη πλὺς ὥραία
 ἀπ' ὅ,τι εἶσαι τώρα ἐσύ.

4

Ὡς νὰ ρθάσω στὰ βασίλεια
 ποῦναι ἢ ἀλῆσμονιά,
 θὰ ἐνθυμοῦμαι ὅταν σ' εἶδα,
 ὦ Παλλοῦ, πρώτῃ φορά,
 μ' ἄλλα εὐμορφα κοράσια
 ἐσὺ ἐχόρευες μαζί,
 τοῦ χοροῦ εἰς τὸ στεφάνι
 τὰ μαλλιά σου εἶχαν λυθεῖ,
 Κι ὡς κυμάτιζαν χυμένα
 ἔβγαίνε μιὰ εὐωδιὰ
 ποῦ τῆς φύσεως ἦλα τ' ἄνθη
 δὲν τὴν πλάθουν πλέον γλυκειά.
 Ἀχ! ποῖός τότε θὰ μοῦ ἔλεγε
 ἦταν σ' εἶδα στὸν χορὸ,
 ἀμέλλει σου διὰ αὐτὴν τὴν νέαν
 νὰ εἰπεῖς γάμου ψαλμόν.
 Ἀλλὰ, κύρη μου, τὸ ὁμνῶ,
 μὰ ὅσην ἔχεις καλλονή,
 ὥραϊα στέφανα σοῦ εὐχούμουν
 στὴν ὥραίαν σου κεφαλὴ.
 Κι ἔλεγα ἐσὲ νὰ πάρει
 Ἑλληνίδος νέος υἱός,
 ποῦ στὰ ὄπλα ἢ στὴν σοφίαν
 νὰ ἐφάνη ξακουστός.
 Κι ὡς νομίζω ἰδοὺ π' ἐγίνη
 ὅ,τι σ' ἔχω εὐχηθῇ,
 καὶ σπῆς νέες Ἑλληνίδες
 νόμφη θάβγεις ζηλευτή.

Τῆς καλῆς σου ἀρραβώνας
ὅς ἀρχίσει ὁ ψαλμὸς
καὶ τὴν χάρη του ὅς με δίδει
τῆς ἀγάπης ὁ Θεός.

5

Εἶναι νύχτα καὶ τ' ἀστέρια
φέγγουνε στὸν οὐρανὸ
ταίρια ταίρια τ' ἀηδονάκια
κελαῖδοῦν εἰς τὸ δένδρῳ.
Μοιάζει ἄνοιξη ὅτι εἶναι
καὶ ἡμέρα καθαρή,
κι ὅχι νυχτικὸ σκοτάδι
καὶ χειμῶνας ἢ ἀρχή.
Καθαρὸς λάμπει καθρέφτης
τοῦ πελάγου ἢ σιγαλιά,
κι ὥσάν λύρας ἀρμονία
κάμνει ἢ ἀκρογιαλιά.
Ποιὸς στὸ φέγγος τῶν ἀστέρων
μὲ τόση ἔρχεται χαρά :
Δίνει καὶ ἀκτίνες παίρνει
μὲ τὴν οὐρανοφεγγιά.
Ὡ Ραλλοῦ, ἓνα δακτυλίδι
αὐτὸς βλέπω καὶ κρατεῖ,
μὴ θαρρεῖς πῶς στὸ χαρίζει
θὰ τοῦ δώσεις ἄλλο ἐσύ.
Ἄχ ! καθὼς στὰ δακτυλίδια
κανεῖς ἄκρη δὲν θεωρεῖ,
ὅμοια τέλος νὰ μὴν ἔχει
ἢ φιλία σας ἢ πιστή.
Ἄχ ! ποτὲ καὶ στὴν πατρίδα
ἢ δική σας γενεά
ποτὲ δύση νὰ μὴν εὔρει
καὶ νὰ ἀνθεῖ παντοτινά.
Νῆναι ἀθάνατη ταιριάζει
τῶν γενναίων ἢ σπορά·
οἱ γενναῖοι στὰ βασίλεια
ζωὴ δίδουν καὶ χαρά.
Τέτοιος εἶναι αὐτὸς ποὺ ψάλλω
κι ἡ θεὰ ἡ πολεμικὴ
τὸν ἀνάθρεψε παιδιόθεν
ν' ἀγαπᾷ τὴν ἀρετή.
Ἔχει κι ἡ ἐλευθερία,
τὴν ψυχὴν του ἔχει θρονί,
καὶ τοῦ γένους του ἡ δόξα
εἶν' ἡ πρώτη του ἡ εὐχή.
Μὴ θαρρεῖ κανεῖς πῶς θέλω
νὰ ξεθάψω τὰ παλιά
καὶ νὰ εἰπῶ, διατί στὴν Ὑδρα
κι αὐτὸς ἦτον μιὰ φορὰ :
Μακρὰ νᾶναι ἀπ' τὴν ψυχὴ μου,

μακρὰ τέτοιοι στοχασμοί,
ὅσο καὶ εἰς τὸν Βασιλιά μου
τόσο μοῦ εἶναι μισητοί,
ὅλοι ἐκεῖνοι ποὺ ἀναφέρνουν
τὸν καιρὸν τῶν διχονοιῶν
κι ἐμποδίζουν στὴν Ἑλλάδα
τῆς ἀγάπης τὸν καρπὸ.
Βασιλέα μου ! Δόξα νάχεις,
δόξα νάχεις καὶ χαρά,
ποὺ ἔβαλες στὰ περασμένα
λαοσώστρα ἀλησμονιά.
Σὺ δὲν ἤλθες νὰ ἐκδικήσεις
τὸν Λακωνικὸ τὸν νιὸ
οὔτε αὐτὸν τὸν Ἀσπρομάλλη
ποὺ ἔχουν σφάζει εἰς τὸν νχό.
Βλέπω φέγγει ἅγιο χρίσμα
εἰς τὴν θεία σου κεφαλὴ,
βλέπω ἀμόλυντο στεφάνι
καὶ σταυροῦ λαμποβολή.
Εἰς αὐτὰ ποτὲ μὴν φθάσει
τῶν φατριῶν ἡ ἐπιβουλή !
Στὴν ὁμόνοια ὁ Βασιλιάς μας
θε νὰ κτίσει οἰκοδομή.
Εἰς ἐσὲ ἡ φωνὴ ταιριάζει
ἡ φωνὴ ἡ βασιλική,
ποὺ ὁ γέρων Ἀγησίλαος
σ' ἓναν φίλον του ἔχει πεῖ :
«Τοῦ Βασίλειου μου τὰ σύνορα
ἀπ' ἐδῶ εἶναι μακρά,
ὅπου φθάσουν τὰ κοντάρια μας
σύνορα ἔχομε καλά».
Κι ὅταν τύλεγε ἐμελέτα
στὴν Ἀσία νὰ διαβεῖ
καὶ τὸν Πέρση νὰ κρημνίσει
κι ἡ Ἑλλάδα νὰ χαρεῖ.
Τοῦ Βασίλειου σου στὲς μέρες
ἔχω ἔπαινον νὰ εἰπῶ,
ἔπαινον διὰ αὐτὸν τὸν Ἄνδρα
ὁποῦ ψάλλω εἰς τὸν ψαλμὸ.
Ἰδοὺ ἀνοίγουσιν οἱ θύρες
μπαίνουν νέοι πολεμικοί,
πλὴν κανέναν ἀπ' τοὺς νέους
τ' ἄρματα του δὲν φορεῖ.
Οὐτ' ὀλόχρυσα τσιχπράζια
τοὺς στολίζουν τὸ κορμί,
ὥσάν εἶναι μαθημένοι
οἱ καλοὶ στρατιωτικοί.
Αὐτὸς κάθονταν σὲ θρόνο,
θρόνον, λέγω, δικαστοῦ,
ποῖοι εἶναι, τοὺς ρωτᾷ
τί ἐκάμανε καὶ ποῦ :

Ζωῆς σκῆπτρο καὶ θανάτου
 ἔχω ἀπὸ τὸν Βασιλιά,
 κι ἂν ἐρταίξατε, τὸν ἥλιο
 στερνὴ βλέπετε φορὰ».

Ἀπακρίνονταν οἱ πρῶτοι
 κείνων τῶν παλληκαριῶν,
 «Ποῖοι εἴμεστέ ἐδειχθήκαμε
 στὸν ἀγῶνα τὸν Ἱερὸν.
 Εἰς τὰ χιόνια ἐξενυχτίσαμε
 εἰς τὰ δάση, εἰς τὰς σπηλιές,
 κι ἐζυμώσαμε τὸ χῶμα
 ἀπὸ τὰς λαβωματιές.
 Εὐρισκόμεθα καὶ τώρα
 εἰς τὴν Τάσο εἰς τὸ νησί
 κι ἄλλη γῆ νὰ λευθερώσουμε
 μᾶς ὀρέχθηκε ἡ ψυχὴ.
 Τὴν πολύδακρυ Κασσάνδρα
 τοῦ Ὀλύμπου τὰ βουνὰ
 καὶ τοὺς εὐκαρπούς τοὺς κάμπους
 ποὺ ποτίζει ἡ Σαλαμπριά,
 Πλὴν μᾶς ἐπιασαν οἱ ξένοι
 καὶ μᾶς ἔφεραν ἐδῶ
 καὶ κατὰδικους μᾶς θέλουν,
 γιὰ δὲς Μοίρας τὸ

[γ ρ α φ τ ὅ λ »

«Μὴ βαρύνετε φωνάζει,
 τὴν δικὴν μου ἀκοή,
 τοὺς φωνάζει ὁ δικαστὴς τους
 ἀπὸ τ' ἄμεμπτο θρονί.
 Μὲ καλῆς ἡμέρας μοιάσετε
 τὴν γλυκειά, γλυκειὰν αὐγὴ,
 ποὺ τελειώνει εἰς τὸ δεῖλι,
 μὲ χαλάζι καὶ βροχή.
 Καὶ σεῖς εἴσθε παλληκάρια
 στὸν ἀγῶνα ἕναν καιρὸ
 ἀλλὰ κλέφτες τῆς θαλάσσης
 ἐγὼ τώρα σᾶς θεωρῶ.
 Τί ἠθέλατε στὰ κύματα
 εἰς τὰ ἔρημα νησιά;
 Ὀρφανὰ ἀκούω κλαίου
 καὶ γυρεύουν τὰ κλεφτά.
 Στὰ ριζώματα τοῦ Ὀλύμπου
 τοῦ πολέμου ἐκεῖ χοροί,
 ἂν τωόντι ἐλευθερίας
 σᾶς ἐφλόγιζε καημός.
 Ἀλλὰ μὴν τὴν ἀτιμάζετε
 τὴν ἀθάνατη θεά,
 δι' αὐτὴν ὅποιος πολεμάει
 ἄρματα δὲν παρατᾷ,
 ἀλλὰ θάφτεται μ' ἐκεῖνα
 στὰ κουφάρια τῶν ἐχθρῶν

καὶ ἡ δόξα του ἀπ' τὸν κόσμον
 φθάνει ὡς τὸν οὐρανόν».

Ἐνας εἶναι ὁ μάρτυράς μας
 εἶπαν τότε οἱ ἀρχηγοί,
 κι οὔτε εἶδε αὐτός, ἀλλ' ἤκουσε
 τῶν ἐχθρῶν μας τὴ φωνή.
 Καὶ ἂν θέλετε, ἀρχινήστε,
 ξεγυμνώσθε τὸ σπαθί
 καὶ φονεύετε πολίτες
 καθὼς στήν Ἀνατολή».

Μὲ τὰ δάκρυα τότε λέγει
 ὁ καλὸς ὁ δικαστής,
 ὅ' ἀποφύγουν οἱ προδότες
 τὰ ἐπιτίμια τῆς ποινῆς!
 Κάλλιε ἀπαίδευτοι νὰ πᾶνε
 παρ' ἐγὼ νὰ γένω ἀρχή,
 ποὺ ὁ νόμος στήν Ἑλλάδα
 ἄδικα νὰ αἵματωθεῖ.
 Ἰῆς ἐλευθερίας λιμιώνας
 εἶναι τύποι οἱ νομικοὶ
 κι ὅπου εἶναι ἐλευθερία
 χαρὰ εἶναι καὶ τιμὴ.
 Κι ἂν ἐχθρὸς ποτὲ πλακώσει
 ἐκεῖ οἱ γέροι πολεμοῦν,
 πολεμοῦν ὥσάν λεοντάρια,
 ὅταν ἄγευτα πεινοῦν.
 Κι οἱ περήφανοι οἱ νέοι
 στήν δακρύχαρη σφαγῇ,
 μὲ χερὰ τὸν κόσμον ἀφήνουν
 τέκνο ἀφήνουν στὸ βυζί,
 γιὰτὶ ξέρουν πὺς ὁ τάφος τους
 θά'ναι ὠραῖος καὶ λαμπρὸς
 κι ἡ Πατρίδα στὰ παιδιὰ τους
 μπαίνει ἀκοίμητος γονιός.
 Ἀλλ' ὅπου ναι δουλοσύνη
 εἶναι καὶ μικροψυχία,
 εἶναι λύκοι δημοβόροι
 καὶ τοῦ χάρου ἡ ἐρτημία.
 Σύρτε, φύγετε προδότες
 θὰ σᾶς κρίνει ὁ Θεός,
 ὅπως ζήσατε θὰ λάβετε,
 Νόμος εἶναι παλαιός.
 Εἴν' ὁ γένος ὁ κόσμος
 τῆς καρδιάς μας δοκιμὴ
 λύπη θάχομε ἢ βραβεῖα
 στήν ἀθάνατη ζωή.

6

Χάρου, νέε τῆς Ἑλλάδος,
 μὲ αὐτὴν σου τὴν ψυχὴ
 εἰς ἐσὲ μόνον ταιριάζει

τέτοια ἀρραβωνιαστική.
 Ἄλλαξαν τὰ δακτυλίδια
 στήν ὀλόφωτη νυκτιά,
 πλὴν δὲν κτύπησαν παιγνίδια
 καθὼς γίνεται συχνά,
 ὅταν τῶν ἀπλῶν ἀνθρώπων
 κανεῖς παίρνει ὁμορφονιά
 κι εἶναι ἀκοίμητο παιγνίδι
 τῆς καλῆς στὰ γονικά.
 Στὰ ἀστροχυμένα οὐράνια
 ἤκουσα ἠχολογῇ
 οἱ ἀγγέλοι ἐτραγουδῆσαν
 μὲ χορὸ καὶ μουσική.
 «Παίρνει νέος νέα ὥραία
 ὁ Θεὸς ἔλεγ' ὁ ψαλμὸς
 κι εὐλογεῖται ἀπὸ τὸν Παλάστη
 ὁ ζωήφορος δεσμός.
 Νὰ ἔβγουν τέκνα ποὺ νὰ μοιάσουν
 τοῦ πατρὸς στήν ἀρετὴ
 καὶ τὸ γέλιο τῆς μητρὸς τους
 εἰς τὸ ἀχείλι τους ν' ἀνθεῖ.
 Στὰ τρεχούμενα ποτάμια
 στὲς πρωτόπλαστες νυχτιές
 καὶ σιμὰ στὲς εὐωδίες
 ποὺ ἐχύνανε οἱ κιτριές
 κείτονταν ὁ πρῶτος ἄνδρας
 μαραμένος καὶ χλωμός
 κι ἐπεθύμαε στήν ψυχὴν του
 συνοδείαν γυναικός.
 Ποία νὰ εὔρει φιλοσύνη
 τοῦ ἀνθρώπου ἡ καρδιά
 μὲ τὰ ἀστέρια, μὲ τὸν ἥλιο
 μὲ ζῶα ἡμερὰ ἢ θηριά.
 Ἡ πρωτόπλαστη ἡ νέα,
 εὐμορφὴ ὡς πρωτομαγιά,
 ἦλθε κι ἔπεσε καὶ ἐχάρη
 τοῦ ἀνδρὸς στήν ἀγκαλιά.
 Φύλλα θάχει αἰωνίως
 τὸ τρισάγιο τὸ κλαδί,
 ποῦναι ὁ ἅγιος ὁ καρπὸς του
 τῶν ἀνθρώπων ἡ ζωή.
 Ἄλλ' ἅς παύσουν τὰ παιγνίδια
 ἅς σχολάσει κι ὁ χορὸς
 καὶ τὴν πρώτην του μελέτη
 πάλ' ἅς λάβει ὁ λογισμός.
 Ποία νέα πορφυρογέννητη
 ἡλιοστάλακτη, ξανθὴ
 διὰ συμβία τοῦ Βασιλέως
 τῶν Ἑλλήνων νὰ εὐρεθεῖ ;
 Αὐτὸς τὰ εὐμορφα κοράσια
 ἀπερνᾷ εἰς τὴν εὐμορφιά

καὶ στὰ στήθη τὰ μεγάλα
 θρέφει ἥρωος καρδιά.
 Διὰ ποιὸν ἄλλον σκηπτροφόρον
 ἔρκο κανουν οἱ λαοί
 μὲ τὸ πάθος ποὺ μιὰ κόρη
 διὰ τῇ μάνναν τρεῖς ὁμνεῖ !
 Κι ὅσο δύνεται πουργίσαι
 τ' ἄστρα διώχνει ἡ αὐγὴ
 διὰ ν' ἀκούει τὸν Βασιλέα
 ποὺ τὰ κύμβαλα βαρεῖ.
 Ἄφαντο κι εἰς τοὺς ἀνθρώπους
 ἔχει εἰς στήν κεφαλῇ,
 ὅπου βύσκει εἰς ἔθνη χίλια
 συνορεύει μὲ τὴν γῆ.
 Τὰ τραγοῦδια ἐνθυμηθῆτε,
 ποὺ ἔχουν ψάλλει οἱ οὐρανοί.
 Ἦντο στὸ χλωρό του σκηπτρο
 θυμηθῆτε ποῖαι χοροί !
 Ἀπὸ τὰ ἅγια τὰ λημέρια,
 ἀπὸ τ' ἀείζωα τὰ δενδρά
 ποὺ οἱ δίκαιοι ποτίζουν
 μὲ τὰ κρύσταλλα νερά.
 Ἐχουν κόψει ξύλο ὥραϊο
 οἱ μακάριοι οἱ Ἐκλεκτοί
 καὶ τὸ ξύλο τὸ ὥραϊο
 αὐτὸς σκηπτρο τὸ φορεῖ.
 Ἄλλ' ἅς παύσουν τὰ παιγνίδια
 ἅς σχολάσει κι ὁ χορὸς
 καὶ τὴν πρώτην του μελέτη
 πάλ' ἅς λάβει ὁ λογισμός.
 ὦ ξανθὰ παλληκαράκια
 εἰς τῆς νύκτος τὸν ἀνθὸ
 κι ἀπ' τὰς μάννες φιλημένα
 ἅς κατέβουμε ἀπ' ἐδῶ.
 Κι ἔπου ὥραϊες βασιλοπούλες
 ἢ δροσάτες ἄλλες νιές
 εὐωδιάζουν τῶν μητέρων
 στὲς ἀγκάλες τὰς γλυκιές,
 πᾶμε νᾶβρομε τὰ κάλλη
 τὴν παρθέναν τὴν ἱερή,
 ποὺ νὰ βασιλεύσει μέλλει
 στήν ἀθάνατη φυλή.
 Ὅ,τι ὡς τώρα δὲν πιτύχαμε
 παρεμπρὸς θὰ μάς γενεῖ,
 ὦρα μ' ὦρα δὲν ὁμοιάζει
 εἰς τὴν εὐμορφὴν τὴν γῆν.
 Αὐτὰ ἤκουσα νὰ ψάλλουν
 οἱ μακάριοι οἱ Ἐκλεκτοί,
 στήν νυχτιά ποὺ ὁ νέος κι ἡ νέα
 ἔχουν ἀρραβωνιασθῇ.
 Κι ἂν κανέννας ἀπερήσει

πῶς ἐγὼ τάχα θνητὸς
 ν' ἀκροάζομαι ἀπ' τὸ χῶμα
 ὅσα ψάλλει ὁ οὐρανός,
 λόγον εὐκόλῳ τοῦ λέγω
 πῶς ἐγὼ ἔχω ψυχὴ
 τοῦ πατρίδα τῆς γνωρίζει
 οὐρανόν, κι ὅχι τὴν γῆ.
 Στὴν ἀρχαία μου τὴν πατρίδα
 ἀναβαίνω ἐγὼ συχνά
 καὶ τοῦ οὐρανοῦ πρὸς θύρας
 μοῦ ἀνοίγει μιὰ θεά.
 Γαλανὴ στὰ μάτια εἶναι

ἡ θεά μου ἡ ξανθή,
 καὶ οὐράνιαν Ἀφροδίτη
 τὴν ἐλέγαν οἱ παλαιοί.
 Χρυσαστέφανη Ἀφροδίτη
 θνητὴν εὖαλα εὐμορφιά
 καὶ ἐσέ νὰ τραγουδήσω
 χάριθ δῶσε μου, ὦ θεά.
 Κι ἂν ἐγὼ μέτ' ἵναμά σου
 κατωρθώσω ἕναν ψαλμό,
 ἀπ' τὴ μνήμη τῶν ἀνθρώπων
 δὲν μοῦ μέλλει νὰ χαθῶ.

9. «ΑΠΛΗ ΓΛΩΣΣΑ» *

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΠΟΣΠΕΡΙΤΗ

ὦ ἀποσπερίτη, τῆς ἀγάπης ἄστρο,
 χαῖρε, θεέ, μέ τὸ χρυσό σου κάλλος !
 Χαῖρε αἰώνιο τῆς νυχτὸς μήνυμα ὠραῖο !
 Τὴν ἀχτίνα σου, θεέ, νὰ μοῦ χαρίζεις·
 σήμερα νὺ φεγγαβολάει φεγγάρι
 καὶ βασιλεύει γλήγορα τὸ φῶς σου,

πᾶνω σέ κόρη ξανθὴ νὰ εἰπῶ τραγούδι·
 δὲν ληστεύω στὸν δρόμο τοῖς διαβάτες·
 ἀλλ' ἀγαπῶ· θεέ μου, ἀπυσπερίτη,
 κι ἐσὺ ἀγάπα ἐκείνους ποὺ ἀγαποῦνε
 καὶ νὰ ἔχω τὴν χάριν σου βοήθεια !

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΩΝ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

(2 Φεβρουαρίου 1837)

Ξανθομαλλούσα ὠραιόστομη,
 νέα τῆς Γερμανίας
 τάχ' ἄφες κι ἄλλην εὐμορφὴν
 σὲ στὰ γονικά σου·
 Ἄρπας φωνὴ γλυκέρωνη
 ἡ τοῦ κυμβάλου ἡ χάρις,
 δὲν τὴν εὐφραίνουν τὴν καρδιά
 ὥσταν ἡ εὐμορφιά σου.
 Ὅσ' ἄστρα φέγγουν διὰ νυχτός,
 στὴν σιγαλιὰ τοῦ αἰθέρος,
 τόσες ἀπὸ τὰ μάτια σου
 φέγγουν γλυκὲς ἀχτίνες,
 τόσο τὰ ἐλόχρυσα μαλλιά,
 τὸ μάγουλο φωτίζουν.
 Πότ' ἤλθες, ὅπου τῆς ἐλπίς

πρωτάνθισε τὸ φύλλο·
 Βέβαια χθὲς θὰ ἐφθασες
 στὸ δεῖλι τῆς ἡμέρας,
 διὰτὶ οἱ παλαιογέννητοι
 ἄνδρες καὶ οἱ γυναῖκες
 κι οἱ μαυρομάτες κι οἱ ξανοὶ
 ἄλλη φορὰ δὲν εἶδαν
 ἄλλο ἥλιος βασιλευμα,
 δὲν εἶδαν πλέον ὠραῖα.
 Γλυκύτερα μεσάνυχτο
 δὲν φώτισε τὰ οὐράνια,
 οὐδ' ἄλλη ἀπὸ τὴν σημερινὴν
 ἀνιχνολὴ στὸν κόσμον
 γύναι τόσ' ἄνθη εὐωδικὰ
 στῶν κορσιῶν τοὺς κόρφους.

* Πρωτοδημοσιεύθηκε ἀπὸ τὸν Γεώργιο Τερτσέτη μὲ τὸν τίτλο «Ἀπλὴ Γλῶσσα. Συλλογὴ ποιημάτων καὶ διηγήσεων. Ἐν Ἀθήναις, Τύποις Χ. Νικολαΐδου Φιλαδελφείως (Παρά τῇ Πύλῃ τῆς Ἀγορᾶς) 1847.», σσ. στ' 1-103 : πίνακας. Στὴ σ. 103 : «Γ.[εώργιος] Τ.[ερτσέτης]. Βλ. καὶ προλεγόμενα μας, σ. ...